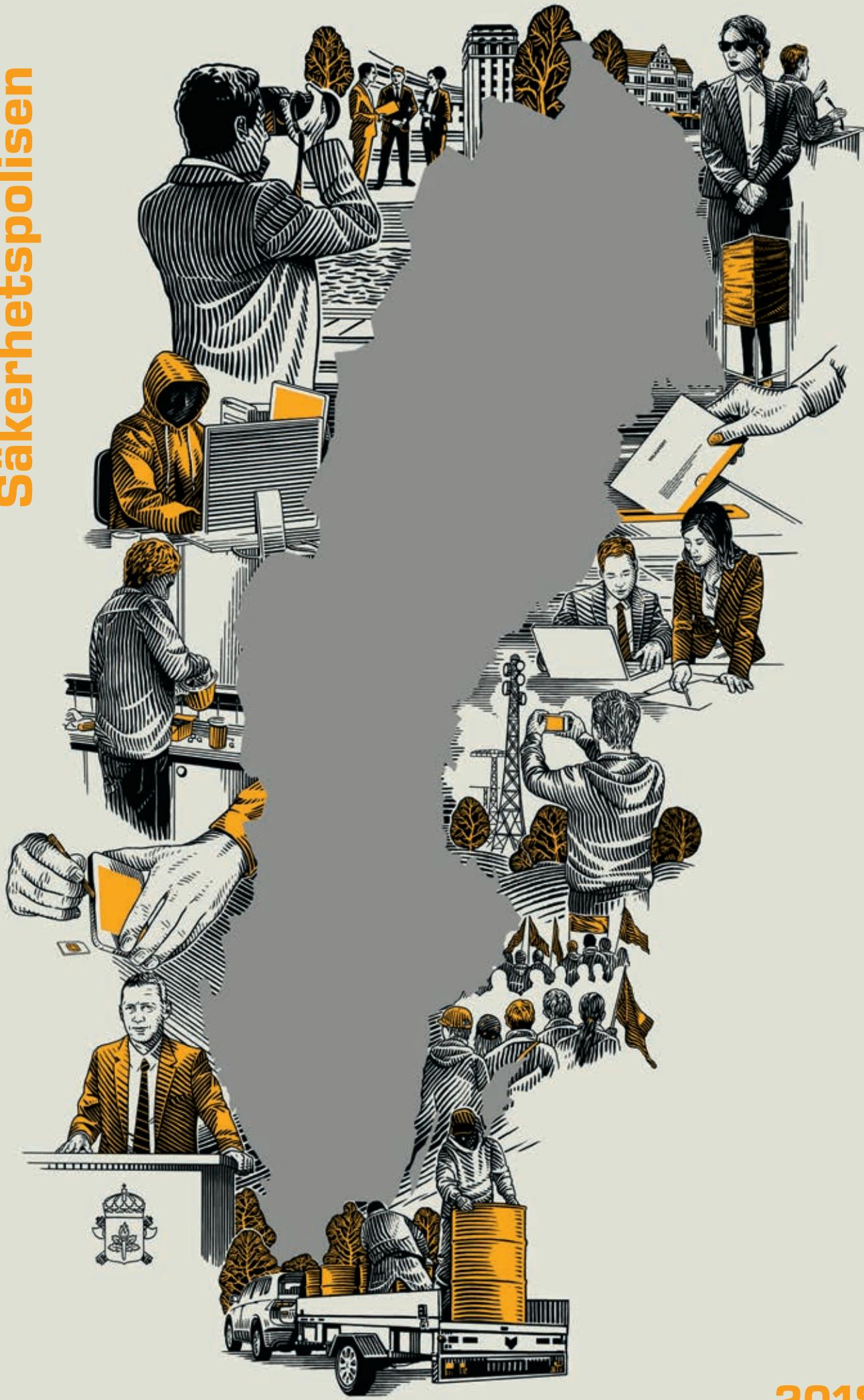

Säkerhetspolisen

2018

Innehållsförteckning

Förord	
Säkerhetspolischefen om 2018	4–5
Uppdrag	
Säkerhetspolisen i korthet	6–7
Tillbakablick	
Året som gått	8–13
Samarbeten	
Internationellt, nationellt och regionalt	14–19
Framtiden	
I kikaren	20–21
Valet	
Så säkrades valet 2018	22–27
Hotet	
Gråzon	28–33
Kontraspionage	
Så värvas en agent	34–35
Fakta om kontraspionage	36–37
Säkerhetsskydd	
Ny säkerhetsskyddsleg	38–39
”Bättre men inte bra”	40–41
Registerkontrollen	42–43
Fakta om säkerhetsskydd	44–45
Personskydd	
En vanlig dag	
– ett ovanligt jobb	46–49
Fakta om personskydd	50–52
Extremism	
Extrem enhet	53–57
Droppen som urholkar stenen	58–61
Ideologiskt motiverade brott	62–63
Fakta om förfatningsskydd	64
Fakta om kontraterror	65
Reduktion	
Icke-spridning	66–67
Utlänningssärenden	68–69
Karriär	
Vägen in i Ingenting	70–71
Produktionsfakta	72
Anteckningar	73–74

4

Säkerhets-
polischefen
om 2018

Samarbeten 14

22

Valet

Ny säkerhets-
skyddsleg 38

53

Extrem enhet

Underrättelsehotet är också ett säkerhetshot

Världen förändras snabbare än någonsin tidigare. Den politiska utvecklingen i Östersjöregionen såväl som det som sker i övriga Europa, Mellanöstern och Kina, påverkar även Sveriges säkerhet. Under 2018 såg vi återkommande prov på händelser som utmanar Säkerhetspolisens uppdrag att skydda Sverige och vår demokrati.

Hoten mot vårt land är mer omfattande än på flera år, de har breddats och antagit nya former. Statliga aktörer bedriver dagligen inhämtning av hemlig information. Försöken till otillbörlig påverkan pågår ständigt. Samtidigt har den snabba teknikutvecklingen, som till stora delar är positiv, ökat våra sårbarheter. Gapet mellan hot och säkerhet är stort och det ökar.

Under senare år har vi sett framför allt Ryssland utveckla en förmåga att aktivt och dolt påverka andra stater. Agerandet sker i en gräzonen mellan fred och väpnad konflikt och syftar till att vinna en politisk målsättning samtidigt som en väpnad konflikt undviks. Genom aktiviteter inom gräzonen, till exempel cyberoperationer, strategiska uppköp och vissa diplomatiska initiativ, vill statliga aktörer skaffa sig ett övertag som

kan användas för att destabilisera ett annat land.

Denna utveckling skapar behov av en ökad förmåga hos både Säkerhetspolisen och andra myndigheter som har ansvar för att agera mot brottslighet och andra aktiviteter som sker i gräzonen. Att stärka krisberedskapen och utveckla Sveriges totalförsvar är en förutsättning för att vi ska kunna upprätthålla ett säkert Sverige.

Som en del i att möta underrättelsehotet har Säkerhetspolisen tillsammans med Försvarets radioanstalt (FRA), Försvarsmakten och Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), beslutat att stärka samarbetet mellan myndigheterna på cybersäkerhetsområdet. Vårt fördjupade samarbete knyter an till den nationella informations- och cybersäkerhetsstrategin.

Att minska sårbarheterna är något som alla, hela samhället, måste prioritera högre och ta ansvar för. Vi vet att det finns brister inom skyddsvärda verksamheter vad gäller förståelsen för vad som är skyddsvärta för Sveriges säkerhet, vilka sårbarheter som finns kring det skyddsvärda och därmed behovet av skyddshöjande åtgärder. Det finns även brister i hur skyddet är utformat, till exempel den fysiska säkerheten och informationssäkerheten.

Säkerhetspolisen välkomnar därför den nya säkerhetsskyddslag som börjar gälla den 1 april. Lagen ställer höga krav på myndigheter och företag när det gäller deras säkerhetsskyddsarbete. I det här arbetet är det viktigt att inte bara mäta effektivitet i pengar. Ökad kvalitet, ett bättre säkerhetsskydd, är också effektivitet. Det är en investering i både den egna säkerheten och Sveriges säkerhet.

Under 2018 blev det på flera sätt tydligt att underrättelsehotet också är ett säkerhetshot. Flera länder visade att de är beredda att gå längre än till underrättelseverksamhet för att nå sina politiska mål. Särskilt tydligt var detta i fallet med den ryske före detta underrättelseofficeren som tillsammans med sin dotter förgiftades i Storbritannien och de planer på ett mord på en iransk regimkritiker som avslöjades i Danmark.

Också i Sverige har vi sett hur statliga aktörers aktiviteter har breddats och blivit fler. Underrättelsehotet är också ett säkerhetshot som omfattar allvarlig brottslighet mot personer.

Händelseutvecklingen som rör statliga aktörers agerande visar på vikten av samverkan, såväl inom Sverige som mellan länder. Genom

att ta del av andra länders erfarenheter såg Säkerhetspolisen till att vara väl förberedd inför den svenska valrörelsen. Förberedelsearbetet, som vi gjorde i samverkan med till exempel Polismyndigheten och flera andra myndigheter, sträckte sig under nästan två år och det var med tillförsikt vi kunde konstatera att arbetet gav effekt. Någon omfattande påverkansoperation från främmande makt ägde inte rum under den svenska valrörelsen.

Att minska sårbarheterna är något som alla, hela samhället, måste prioritera högre och ta ansvar för.

Samverkan är även avgörande när det kommer till att bekämpa hotet från terrorismen. Tillsammans med Must och FRA samt Polismyndigheten och flera andra myndigheter arbetar Säkerhetspolisen för att skydda Sverige mot terrorism. Vi gör det genom uthållighet och med långsiktighet.

De våldsbejakande extremistmiljöerna har vuxit under senare år. Vi har också sett våldsdåd begångna av individer såväl inom den våldsbejakande islamistiska miljön som inom vit makt-miljön och den autonoma miljön. För Säkerhetspolisens del har det inneburit ett omfattande underrättelseflöde när det gäller terrorism och ur flödet reducerar vi dagligen hot genom att på ett tidigt stadium ingripa för att förhindra fortsatt brottslighet. Fortfarande är hotet störst från den våldsbejakande islamistiska miljön. Det pågår ett ständigt arbete med att sprida ideologin och att rekrytera nya anhängare som har avsikt och förmåga att begå terrorhandlingar. Samtidigt ser vi återkommande aktiviteter när det gäller både vit makt-miljön och den autonoma miljön.

Situationen visar att det är viktigt för Säkerhetspolisen att fortsätta utvecklas. Vi måste öka vår förmåga för att Sverige ska vara säkert. Hoten måste reduceras.

Under de senaste åren har Säkerhetspolisen arbetat hårt med kompetensförsörjningen och rekryterat hundratals nya medarbetare till våra olika verksamhetsområden. För att möta förändringarna i omvärlden behöver vi kvalificerade medarbetare inom flera områden, inte minst teknik.

Samtidigt som vi i ett bakåtblickande perspektiv kan se att världen har förändrats, så står vi nämligen också inför en utveckling som kan få stor påverkan på världen, Sverige och Säkerhetspolisens arbete. Utvecklingen inom till exempel artificiell intelligens och 5G för med sig nya möjligheter, men också att sårbarheter i skyddsvärda verksamheter kommer att vara fortsatt stora.

Detta innebär att vi måste fortsätta arbeta intensivt för ett säkrare Sverige, ett Sverige som klarar att upprätthålla rättsstatens principer även vid yttersta påtryckningar.

Säkerhetspolisen i korthet

Genom att förebygga och avslöja brott mot Sveriges säkerhet, bekämpa terrorism och skydda den centrala statsledningen skyddar Säkerhetspolisen Sveriges demokratiska system, medborgarnas fri- och rättigheter och den nationella säkerheten.

Myndigheten

Säkerhetspolisen är en myndighet som lyder under regeringen. Myndigheten leds av säkerhetspolischefen. Denne har det högsta ansvaret för verksamheten.

Säkerhetspolisen är en säkerhets-tjänst med ett nationellt uppdrag som polismyndighet. En säkerhetstjänst arbetar för att höja säkerhetsnivån i det egena landet. Detta görs dels genom att avslöja och reducera säkerhetshot som riktas mot landet och dess skyddsvärda verksamheter, dels genom att reducera sårbarheter i dessa verksamheter. Säkerhetspolisen har fem verksamhetsområden: kontraspionage, säkerhetsskydd, personskydd, förfatningsskydd och kontra-

terrorism. Dessutom arbetar Säkerhetspolisen med icke-spridning och utlänningssärenden.

Styrningen

Säkerhetspolisen styrs bland annat genom en instruktion och ett regleringsbrev. I instruktionen anger regeringen exempelvis att Säkerhetspolisen ska följa händelseutvecklingen i omvärlden och snabbt kunna anpassa verksamheten utifrån vad som sker. Regleringsbrevet är sekretessbelagt och förnyas varje år. I det preciseras målen och uppdraget. Precis som andra myndigheter styrs Säkerhetspolisen också av olika författningar, till exempel polislagen. Det som skiljer är att merparten av

styrande, planerande och avrapporteraende dokument är sekretessbelagda med hänsyn till Sveriges säkerhet.

Hoten

För att Sveriges demokrati och suveränitet ska fungera och upprätthållas är statschefen, regeringen och riksdagen, information om Sveriges försvar och byggnader med viktiga funktioner att betrakta som skyddsvärda.

Hot uppstår när en person, organisation eller främmande makt har en kombinerad avsikt och förmåga att utföra en brottslig handling, exempelvis ett terroristattentat eller spionage. Avsikter och förmågor kan ändras över tid. Om hoten förändras, kan Säkerhetspolisen ändra bedömningen

Säkerhetspolisens verksamhetsområden

Kontraspionage

innebär att förebygga och avslöja spioneri och annan olovlig underrättelseverksamhet som kan rikta sig mot Sverige och svenska intressen utomlands samt mot utländska intressen i landet och mot flyktingar.

Säkerhetsskydd

innebär att höja säkerhetsnivån i samhället genom analyser, registerkontroller, till-syn och rekommendationer till myndigheter vars verksamhet har bärning på Sveriges säkerhet.

Personskydd

innebär bevaknings- och säkerhetsarbete för den centrala statsledningen, främmande stats beskickningsmedlemmar samt vid statsbesök och liknande händelser.

Förfatningsskydd

innebär att motverka trakasserier, hot, våld, tvång eller korruption som syftar till att påverka det demokratiska statsskickets funktioner.

Kontraterrorism

innebär att förebygga och avslöja terrorism som riktas mot Sverige, svenska intressen i utlandet, utländska intressen i Sverige, terroristhandlingar i andra länder, förekomsten av internationella terroristnätverks förgreningar i Sverige samt stöd och finansiering av terroristverksamhet.

Säkerhetspolisens huvudkontor i Solna.

och anpassa åtgärderna efter det aktuella läget.

Underrättelserna

En stor del av Säkerhetspolisens underrättelsearbete sker nationellt och internationellt. Underrättelsearbete består av inriktning, inhämtning, bearbetning, analys och delgivning av information. Nationell inhämtning av information sker bland annat genom spaning, personkällor, förhörsinformation och kontakter med andra myndigheter och organisationer. När informationen har bearbetats, utretts, analyserats och slutsatser dragits, behandlas dessa vidare inom Säkerhetspolisen. Bland annat kan en förundersökning inledas och bedrivas av Säkerhetspolisens utredare. Också andra myndigheter och organisationer kan delges, för att kunna vidta åtgärder inom sina områden. Tre exempel på sådana åtgärder kan vara att inleda en rättsprocess, förklara en utländsk diplomat icke önskvärd i Sverige (*persona non grata*) eller förbättra skyddet i något avseende.

Internationellt sker ofta inhämtandet av uppgifter som är väsentliga för myndighetens uppdrag av Säkerhetspolisens sambandsmän som är stationerade utomlands.

Registren

Enligt polisdatalagen får Säkerhetspolisen behandla personuppgifter om det behövs för att förebygga, förhindra eller upptäcka brott mot Sveriges säkerhet. Personuppgifter får också behandlas då en person söker en säkerhetsklassad tjänst. Då kontrolleras bland annat uppgifter mot belastningsregistret. Säkerhetspolisen får inte registrera uppgifter om en person enbart på grund av personens etniska ursprung, politiska åsikter, religion, hälsa eller sexuella läggning.

Sekretessen

Säkerhetspolisen försöker, så långt det går, att vara öppen med vad som görs och de slutsatser som dras. Av operativa skäl eller av hänsyn till Sveriges säkerhet är det ofta inte möjligt. Arbetsmetoder får inte röjas och källor måste skyddas. När det exempelvis pågår förundersökning i våra utredningar får vi, precis som Polismyndigheten, överläta till förundersökningsledaren, ofta en åkla-gare, att ta ställning till vad som omfattas av förundersökningssekretessen. Förundersökningssekretess finns för att arbetet i en utredning inte ska försvåras eller förstöras.

Insynen

Förutom de organ som kontrollerar den statliga förvaltningen – till exempel Justitieombudsmannen (JO) och Justitiekanslern (JK) granskas Säkerhetspolisen av Säkerhets- och integritetsskyddsnamnden (SIN). Myndigheten SIN gör bland annat inspektioner för att kontrollera hur Säkerhetspolisen behandlar personuppgifter och kontrollerar på begäran av enskilda hur hemliga tvångsmedel har använts. Säkerhetspolisen har också ett insynsråd, med uppgift att utöva medborgerlig insyn. Insynsrådets medlemmar utses av regeringen och representerar samtliga riksdagspartier. De följer verksamheten på nära håll och kan komma med råd och ge förslag till myndighetschefen.

40%

av Säkerhetspolisens medarbetare
är kvinnor.

42%

av Säkerhetspolisens
medarbetare är
polisutbildade.

Säkerhetspolisen 2018 –

Januari

■ 1 januari: Linda Thörnell tillträder som ny chef på NCT (Nationellt centrum för terrorhotbedömning).

■ 11 januari: Kungaparet besöker Säkerhetspolisens huvudkontor i Solna.

■ 14-16 januari: Säkerhetspolischef Anders Thornberg medverkar vid Folk och Försvar i Sälen, tillsammans med cheferna för de övriga nordiska säkerhetstjänsterna.

■ 15 januari: Säkerhetspolisen lanserar handboken Personlig Säkerhet, primärt skriven för politiskt aktiva och med en rad exempel på förebyggande åtgärder och skyddsåtgärder som kan användas för att förhindra eller avstyra hotfulla situationer om de skulle uppstå.

■ 25 januari: Säkerhetspolisen redogör för sitt arbete med tillsynsärendet rörande Transportstyrelsen inför Konstitutionsutskottet.

■ 30 januari: Den man som suttit häktad misstänkt för attentatet på Drottninggatan den 7 april 2017, åtalas bland annat för terroristbrott och försök till terroristbrott. Säkerhetspolisen har bistått Polismyndigheten i utredningen.

– Vi har genomfört ett omfattande underrättelsearbete och kartlagt den nu åtalade misstänktes gärningsmannens kontakter i samband med attentatet. Vår viktigaste uppgift var att förhindra eventuella ytterligare

attentat och vår slutsats är att det inte fanns några omedelbara attentatshot mot Sverige kopplade till attentatet på Drottninggatan, säger Johan Olsson, operativ chef vid Säkerhetspolisen.

■ 31 januari: Säkerhetsskyddsenheten vid Säkerhetspolisen medverkar på Upphandlingsdagarna på Kistamässan.

– För oss är det här ett tillfälle att öka kunskapen om säkerhetskrav vid offentliga upphandlingar och är en del i myndighetens långsiktiga arbete med att stärka säkerhetsskyddet, säger enhetschef Fredrik Agemark.

Februari

■ 1 februari: Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson meddelar vid en presskonferens att regeringen utsett säkerhetspolischef Anders Thornberg till ny rikspolischef. Regeringen har påbörjat arbetet med att utse en ny säkerhetspolischef. I avväntan på ytterligare beslut leds verksamheten av biträdande säkerhetspolischef Charlotte von Essen.

■ 2 februari: Säkerhetspolisen lämnar sitt remissvar till regeringens utredare beträffande förslag till hur det svenska regelverket om datalagring behöver ändras med anledning av EU-domens i december 2016.

Enligt Säkerhetspolisen är det möjligt för Sverige att behålla en mer omfattande datalagring än regeringens utredare föreslår, utan att det strider mot EU-rätten. Om datalagringen begränsas enligt utredningens förslag kommer myndigheternas förmåga att förebygga, förhindra och utreda brott försämrmas avsevärt, skriver Säkerhetspolisen i remissvaret.

■ 6 februari: Säkerhetspolisen hanterade, agerade och gjorde det som var möjligt för att förhindra att attentatet på Drottninggatan i centrala Stockholm inträffade, konstaterar den utredning som regeringen lätit göra om Säkerhetspolisens arbete med underrättelser före attentatet den 7 april 2017. Utredaren Runar Viksten påpekar att underrättelserna om den misstänkte gärningsmannen som Säkerhetspolisen hanterade byggde på chattar i sociala medier som rörde tänkbara möjligheter för terroristdåd och inte några konkreta planer. Uppgifternas karaktär kan jämföras med hundratalet liknande uppgifter som hanteras hos Säkerhetspolisen. Viksten konstaterar också att det inom Säkerhetspolisen finns en väl fungerande organisation för att fånga upp underrättelser om terroristhot samt eliminera och reducera dem.

■ 15 februari: Anders Thornberg tillträder som rikspolischef. Regeringen utser Charlotte von Essen till vikarierande säkerhetspolischef.

■ 22 februari: Säkerhetspolisens årsbok för 2017 lanseras.

– ett urval av händelser

■ 28 februari: Justitie- och inrikesminister Morgan Johansson meddelar vid en presskonferens att regeringen utsett Klas Friberg, regionpolischef för polisregion Väst, till ny säkerhetspolischef. Friberg tillträder redan dagen efter.

Mars

■ 2 mars: NCT konstaterar i sin helårsbedömning för 2018 att islamistiskt motiverad terrorism sannolikt utgör det främsta terrorhotet mot Sverige. Terrorhotnivån i Sverige ligger kvar på förhöjd nivå, en tredje på en femgradig skala.

■ 28 mars: Klas Friberg besöker Konstitutionsutskottet för att redogöra för Säkerhetspolisens arbete med tillsynsärendet rörande Transportstyrelsen.

■ 29 mars: Första upplagan (15 000 exemplar) av handboken Personlig Säkerhet tar slut och nytryck beställs.

April

■ 1 april: Nya regler trär i kraft om myndigheter som vill utkontrakterat och överläta verksamhet som är av betydelse för rikets säkerhet till en extern part. De nya reglerna innebär bland annat att Säkerhetspolisen kan stoppa utkontrakteringar som inte uppfyller de ställda kraven.

■ 11 april: Den man som Säkerhetspolisen grep den 26 februari 2017 misstänkt för att ha bedrivit flykttingsionage mot personer i Sverige åtalas. Mannen greps misstänkt för att på uppdrag av ett annat land olovligt ha samlat in underrättelser om personer i den tibetanska miljön i

Sverige. Uppgifterna lämnades sedan vidare till en främmande makt. Säkerhetspolisen har bedrivit förundersökningen, som letts av åklagare vid Riksenheten för säkerhetsmål.

■ 23-29 april: Den årliga samarbetsövningen mellan Säkerhetspolisen, Polismyndigheten och Försvarsmakten genomförs. Syftet är att öva samverkan mellan myndigheterna vid ett terroristattentat i Sverige. Övningen kan beskrivas som en utbildande övning med vissa prövande inslag.

■ 24 april: Enligt SOM-institutet vid Göteborgs universitet, som varje år mäter svenska folkets förtroende för olika samhällsinstitutioner och aktörer, har 46 procent av svenskarna mycket eller ganska stort förtroende för Säkerhetspolisen. 26 procent uppger varken/eller som svar, medan åtta procent har ganska litet eller mycket litet förtroende för Säkerhetspolisen. Övriga uppger att de inte har någon uppfattning. Jämfört med föregående år visar siffrorna på ett stärkt förtroende, samtidigt som andelen utan uppfattning har minskat.

■ 30 april: Efter tillslag i Stockholmsområdet och på en ort i norra Sverige anhålls tre män misstänkt för förberedelse till terroristbrott. Omfattande beslag görs. Flera andra personer hämtas till förhör. De tre männen häktas tre dagar senare vid Solna tingsrätt misstänkt för förberedelse till terroristbrott.

Säkerhetspolisen 2018 –

Maj

2 maj: Säkerhetspolisens konto på LinkedIn lanseras och myndigheten sällar sig därmed till de cirka 20 miljoner företag och organisationer som finns på den sociala medieplattformen.

Under de kommande åren ska Säkerhetspolisen växa till över 1 500 medarbetare. Bland verksamhetsområdena som kommer öka i kvantitet och kompetens återfinns bland annat säkerhetsskydd och teknik.

– Även administratörer, analytiker, handläggare och många andra yrkesroller kommer behövas. Nyrekryteringarna är viktiga och vår rekryteringsprocess är noggrann. Vi ska växa snabbt men kontrollerat, säger biträdande säkerhetspolischef Charlotte von Essen.

Sedan 2 januari 2015 finns Säkerhetspolisen på Twitter (@SAPoSverige)

12 maj: En man häktas vid Stockholms tingsrätt misstänkt för flera fall av grovt olaga hot och försök till mord. Misstanken om grovt olaga hot berör hotbrev som under 2017 skickats till ett antal statsråd. Misstanken om försök till mord berör målsägare i Storbritannien. Då delar av brottsmisstankarna mot mannen rör den centrala statsledningen faller det inom Säkerhetspolisens ansvarsområde. Säkerhetspolisen har arbetat med utredningen en längre tid.

18 maj: Rapporten "Utvecklingen av arbetet mot politiskt motiverad brottslighet" överlämnas till regeringen. Den är Säkerhetspolisens och Polismyndighetens redovisning av ett gemensamt regeringsuppdrag att stärka arbetet med att förebygga, förhindra, försvåra och hantera den politiskt motiverade brottsligheten.

24 maj: I Sveriges största studentundersökning utser svenska universitets- och högskolestudenter inom data- och it-studier sina drömarbetsgivare – och Säkerhetspolisen hamnar på en hedrande niondeplats.

28 maj: En man anhålls misstänkt för brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet. Anhållandet kopplas till ärendet från den 30 april.

Juni

4 juni: Säkerhetspolisen tar över förundersökningen i ärendet där två svenska medborgare ska ha dödats i Irak under 2018. En avrätningsfilm publicerades nyligen på internet av en terrororganisation.

7 juni: Stockholms tingsrätt dömer en man till livstids fängelse

samt utvisning för terroristbrott vid attentatet på Drottninggatan. För Säkerhetspolisen betyder det att ett omfattande utredningsarbete är klart, samtidigt som underrättelsearbetet för att upptäcka och förhindra attentat oförtrutet fortsätter.

6 juni: Sveriges nationaldagsfirande liksom Nobeldagen den 10 december är två hektiska dagar för Säkerhetspolisens personskydd.

13 juni: Kammarrättens dom att ensamarbete för Säkerhetspolisens livvakter under vissa förutsättningar är tillåtet står fast. Detta efter att Högsta förvaltningsdomstolen beslutat att inte bevilja domen prövnings tillstånd.

14 juni: Av den årliga redovisningen om användningen av hemliga tvångsmedel som Åklagarmyndigheten har lämnat till regeringen, framgår det att Säkerhetspolisens användning av hemliga tvångsmedel ligger fortsatt på samma nivåer som tidigare år. Hemliga tvångsmedel kan vara exempelvis hemlig avlyssning av elektronisk kommunikation via telefon eller internet, eller kontroll av postförsändelser.

2016 fattade Säkerhetspolisen 163 beslut om hemliga tvångsmedel med utgångspunkt i lagen (2012:278) om inhämtning av uppgifter om elektronisk kommunikation i de brottsbekämpande myndigheternas underrättelseverksamhet – motsvarande siffra för 2017 var 167 beslut.

Under 2016 fattade domstol, på begäran av Säkerhetspolisen, totalt 307 beslut om hemliga tvångsmedel med utgångspunkt i rättegångsbalken och lagen (2007:979) om åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott. Året efter, 2017 var motsvarande antal 309 beslut.

15 juni: Den man som åtalats misstänkt för att ha bedrivit spionage mot tibetanska miljön i Sverige döms för grov olovlig underrättelseverksamhet mot person i Södertörns tingsrätt till ett år och tio månaders fängelse.

– ett urval av händelser

■ 28 juni: I en debattartikel i Dagens Nyheter skriver säkerhetspolischef Klas Friberg om hur hotet mot Sverige har förändrats under senare år. Förändringar i vår omvärld har bidragit till att extremistmiljöerna vuxit och hotet från terrorismen ökat. Samtidigt finns ett fortsatt högt underrättelsehot från främmande makt, slår säkerhetspolischefen fast.

Juli

■ 1-8 juli: Almedalsveckan är en av Säkerhetspolisens största årligen återkommande insatser för personskyddet, då ett stort antal skyddspersoner befinner sig i Visby. Dessutom arrangerar myndigheten i likhet med föregående år egna seminarier och är medarrangör under Rättsväsendets dag. Utöver det medverkar Säkerhetspolisens talespersoner i ett flertal seminarier och medieframträden.

■ 20 juli: Säkerhetspolisens årsbok för 2017 vinner kategorin bästa myndighetspublikation vid International Content Marketing Awards CMI i Cleveland, USA.

Augusti

■ 1 augusti: Ny kamerabevakningslag trär i kraft och kameraövervakningslagen upphävs. Den nya lagen innebär fortsatt att kamerabevakning för brottsbekämpande ändamål är tillståndspliktig. Den tid som Säkerhetspolisen och Polismyndigheten kan bedriva kamerabevakning för vissa brottsbekämpande ändamål förlängs dock. Undantag från tillståndskravet gäller fortsatt för kamerabevakning av vissa skyddsobjekt.

■ 15 augusti: Vid ett seminarium på Arendalsuka, den norska motsvarigheten till Almedalsveckan, diskuterar säkerhetspolischef Klas Friberg hotbilden och behovet av ett fungerande säkerhetsskydd tillsammans med cheferna för norska PST, Benedicte Bjørnland och finska Skypo, Antti Pelttari.

■ 15 augusti: Åtal väcks vid Stockholms tingsrätt i fallet mot den man som suttit häktad, misstänkt för flera fall av grovt olaga hot mot ett antal statsråd och försök till mord.

■ 30 augusti: Med mindre än två veckor kvar till valet konstaterar Säkerhetspolisen att det skett försök att skada förtroendet för valproces-

sen och det demokratiska systemet – men att dessa aktiviteter ligger inom ramen för vad Säkerhetspolisen förutsatt och innebär inga risker för valresultatet.

– Vi kommer att ha ett tillförlitligt valresultat, även vid till exempel en belastningsattack mot en webbplats med valrelaterad information, säger Linda Escar, biträdande enhetschef för säkerhetsskydd.

September

■ 5 september: En person anhålls misstänkt för brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet. Personen grips efter att ha varit anhållen i sin frånvaro en kortare tid. Gripandet kan kopplas till ärendet från den 30 april.

■ 9 september: Val till riksdag, landsting och kommun hålls i Sverige.

■ 13 september: En man åtalas vid Helsingborgs tingsrätt misstänkt för bland annat grovt olaga hot, skadegörelse och misshandel alternativt vållande till kroppsskada. De gärningar som ligger till grund för åtalet utfördes i Ängelholm i oktober 2017. Enligt åtalet ska mannen då ha krossat en fönsterruta på en restaurang genom att kasta in brandbombsattacker, och uppträtt hotfullt. Säkerhetspolisen har bedrivit utredningen, som letts av åklagare.

Säkerhetspolisen 2018 –

■ 25 september: Den nyvalda riks-dagen inleder sitt arbetsår. Ett oklart parlamentariskt läge, i kombination med en ökad exponering av flera av Säkerhetspolisens skyddspersoner under valåret, ställer högre krav på flexibilitet i Säkerhetspolisens arbete efter valet.

tet av ett intensivt samarbete mellan säkerhetstjänsterna i Danmark, Norge och Sverige.

Misstankarna gäller brott som riktar sig mot personer i Danmark. Personen grips efter en begäran av danska säkerhetstjänsten, PET, och utlämnas till Danmark efter beslut av åklagare.

■ 21 oktober: En person häktas i Stockholm på sannolika skäl misstänkt för brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet. Förfundersökningen bedrivs av Säkerhetspolisen under ledning av åklagare vid Riksenheten för säkerhetsmål. Det misstänkta

Oktober

■ 18 oktober: Säkerhetspolisen är den organisation som syntes mest i traditionella medier under Almedalsveckan 2018. Det konstateras när Novus group, Dagens opinion, Gullers grupp och Retriever presenterar delar av innehållet i Almedalsrapporten.

■ 21 oktober: Säkerhetspolisen griper med stöd av Polismyndigheten en person misstänkt för flyktlingspionage och förberedelse till mord. Gripandet sker i Göteborg och är resulta-

– ett urval av händelser

brottet tar sikte på finansiering av en verksamhet utomlands.

November

9 november: Den man som åtalats för flera fall av grovt olaga hot och försök till mord döms till 7 års fängelse och skadestånd av Stockholms tingsrätt. Säkerhetspolisen har bedrivit förundersökningen som lett till åklagare. Mannen döms för att ha skickat hotbrev till ett antal statsråd samt några ytterligare personer. Hotbrevet innehöll pulver som vid analys visade sig vara ofarligt. Enligt tingsrättens dom döms mannen för 20 fall av olaga hot och för försök till mord som berör målsägare i Storbritannien.

20-21 november: För första gången medverkar Säkerhetspolisen som utställare vid arbetsmarknadsmässan Armada på KTH, som främst riktar sig mot ingenjörs- och arkitektstudenter. Mässan har över 12 000 besökare.

December

6 december: Dagens Nyheter publicerar en debattartikel från Säkerhetspolisen, där säkerhetspolischef Klas Friberg framhäver behovet av att snarast få till ny lagstiftning kring datalagring och hemlig dataavläsning för att säkerställa att Säkerhetspolisen kan fullfölja sitt uppdrag.

13 december: En person anhålls misstänkt för bland annat förberedelse alternativt stämpling till terroristbrott. Flera andra personer hämtas till förhör. Insatserna görs på flera platser i västra Sverige. Ingripandena genomförs med stöd av Polismyndigheten. Dagen efter häktas personen.

27 december: Sex personer åtalas vid Solna tingsrätt. Tre av dem är misstänkta för förberedelse till terroristbrott och samtliga sex för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet.

– I vårt omfattande underrättelsearbete bearbetade vi under våren 2018 uppgifter som ledde fram till de misstänkta gärningsmännen och attentatsplanerna. Efter ett intensivt arbete genomförde vi därefter till sammans med Polismyndigheten insatser på flera platser i landet, säger Johan Olsson, operativ chef vid Säkerhetspolisen.

Enligt åtalet har tre av personerna skaffat och förvarat stora mängder kemikalier och annan utrustning i avsikt att bland annat döda och skada andra mäniskor. Alla sex åtalas även för brott mot lagen om straff för finansiering av särskilt allvarlig brottslighet i vissa fall. Misstankarna är att pengar har skickats av de åtalade från Sverige till utländska medborgare och därigenom gjort pengarna tillgängliga för IS verksamhet utomlands.

Kostnader fördelade per verksamhetsområde 2018 i procent

12%

Säkerhetsskydd
inklusive
motverkande
av elektroniska
angrepp

29%

Kontraterrorism

15%

Kontraspiionage

9%

Författningsskydd

35%

Personskydd

Säkerhetspolisens
anslag 2019, kr

1 565 509 000

Internationellt samarbete – för ett säkrare Sverige

Vad som händer i övriga världen kan få konsekvenser i Sverige: Vår nationella hotbild och säkerhet kan påverkas. Genom samarbeten med andra ländernas säkerhetstjänster skyddar vi oss tillsammans mot bland annat terrorism. Hoten kommer många gånger från aktörer utanför Sveriges gränser. Därför behöver Säkerhetspolisen information som finns hos våra samverkanspartners. Dessutom motverkar vi spridning av massförstörelsevapen och tekniken som krävs för att utveckla sådana vapen. Tätest samverkan har Säkerhetspolisen med de nordiska ländernas, EU-ländernas och USA:s säkerhetstjänster.

Fyra multilaterala forum för Säkerhetspolisens samarbeten

- Europol är EU:s brottsbekämpande organ. Europols syfte är att hjälpa EU:s medlemsstater till ett effektivare samarbete för att förebygga och bekämpa organiserad transnationell brottslighet och terrorism. Säkerhetspolisen har en sambandsman på plats vid Europol.
- Interpol är världens största internationella polisorganisation, med 190 medlemsländer. Interpols uppdrag är att förebygga och bekämpa transnationell brottslighet och annan internationell brottslighet genom att möjliggöra och underlätta internationellt polissamarbete. Interpol har fem prioriterade brottsområden, bland annat terrorism.
- FN och EU är viktiga internationella aktörer vars beslut och aktiviteter ofta har bärning på Säkerhetspolisens uppdrag, till exempel de tvångsåtgärder i form av sanktioner som dessa organ beslutar om. Säkerhetspolisens samverkan med andra länder har, utöver värdegemenskapen, sin grund i en rad konventioner och fördrag som Sverige undertecknat primärt inom ramen för EU och FN.
- I Counter-Terrorism Group (CTG) samarbetar Säkerhetspolisen med 30 europeiska säkerhetstjänster. Samarbetsplattformen som bildades 2001 består av EU-ländernas säkerhetstjänster samt Norge och Schweiz och innebär att Säkerhetspolisen snabbare kan dela underrättelser, minska byråkratin och arbeta ännu mer effektivt mot terrorism. Hittills har samarbetet inom CTG lett till att flera terrordåd i Europa förhindrats.

Nordisk samverkan nödvändig

Några av de säkerhetstjänster Säkerhetspolisen samarbetar med tätast och mellan vilka stor öppenhet råder är de nordiska säkerhetstjänsterna: danska Politiets Efterretningstjeneste (PET), finska Skyddspolisen (Skypo) och norska Politiets Sikkerhetstjeneste (PST). Samarbetet sker för att förhindra och avslöja terrorism men också i frågor kring spioneri, olovlig underrättelseverksamhet och flyktlingsionage.

”I många avseenden sitter vi i samma båt

På vilket sätt är det nordiska samarbetet viktigt för er?

– Våra nordiska välmående och framgångsrika samhällen delar samma värden och målsättningar. I egenskap av säkerhetsmyndigheter har vi till uppgift att bevara säkerheten i våra samhällen. Det är ett gemensamt mål för alla nordiska säkerhetstjänster.

Speciellt vid terrorismbekämpningen spelar det internationella samarbetet en nyckelroll och särskilt viktigt är det med samarbete mellan de nordiska länderna. Vi är grannländer. Flera av de personer vi är intresserade av reser mellan våra länder. I många avseenden sitter vi i samma båt och då har man allra mest nytta av samarbetet.

Hur har betydelsen av det nordiska samarbetet utvecklats de senaste åren?

– Det nordiska samarbetet har alltid varit ytterst viktigt. I och med de drastiska förändringarna i omvärlden har samarbetet ytterligare intensifierats.

Vad ser ni för fördelar med det nordiska samarbetet? Vad ger det er mer konkret?

– Vi växlar information dagligen och det är klart att det hjälper oss enormt mycket och helt konkret i det operativa arbetet. Vi kan också lära av varandra genom att dela både bra tips och goda praxis – och det gör vi regelbundet.

Antti Pelttari, chef för Skyddspolisen (Skypo), Finland

”Informationsutbyte är helt nödvändigt

På vilket sätt är det nordiska samarbetet viktigt för er?

– PST värdesätter det tätta och goda samarbetet mellan de nordiska säkerhetstjänsterna. Informationsutbyte och gott samarbete över landsgränserna är helt nödvändigt för att bekämpa den hotbild vi som säkerhetstjänster står inför.

Hur har betydelsen av det nordiska samarbetet utvecklats de senaste åren?

Vilka är de konkreta fördelarna med samarbetet?

– Hotbildens utveckling understryker bara behovet av ett allt tätare nordiskt samarbete. De senaste åren har vi kunnat se ett ökande behov av konkreta samarbeten inom kontraterror, kontrasionage och inte minst inom den digitala arenan.

Marie Benedicte Bjørnland, chef för Politiets Sikkerhetstjeneste (PST), Norge

”Vi liknar varandra mycket

På vilket sätt är det nordiska samarbetet viktigt för er?

– De nordiska underrättelsetjänsterna är några av våra närmaste samarbetspartners. Vårt särskilt goda samarbete grundar sig på både att vi är grannar och att vi i hög grad möter samma utmaningar och har samma grundläggande värderingar.

Hur har betydelsen av det nordiska samarbetet utvecklats de senaste åren?

– Vi har historiskt haft ett utmärkt samarbete inom Norden, och min uppfattning är att det här samarbetet har utvecklats ytterligare de senaste åren. I en tid då hot ofta är gränsöverskridande är det viktigt att ha ett mycket tätt samarbete med våra grannar. Vi har löpande ett givande samarbete med våra nordiska partners i konkreta ärenden och insatser. Det vill vi fortsätta utveckla under de kommande åren.

Vad ser ni för fördelar med det nordiska samarbetet? Vad ger det er mer konkret?

– Vid sidan av arbetet med konkreta ärenden och insatser är det nordiska samarbetet viktigt eftersom vi liknar varandra mycket i grundläggande organisation och kultur. Det gör att vi kan lära mycket av varandra om hur vi utvecklar våra organisationer. Det har vi på PET mycket nytta av, och jag ser fram emot att fortsätta utveckla detta mycket goda samarbete.

Finn Borch Andersen, chef för Politiets Efterretningstjeneste (PET), Danmark

Strategiskt samarbete säkrar Sverige

2005 bildades Nationellt centrum för terrorhotbedömning, NCT. För tio år sedan blev den myndighetsgemensamma arbetsgruppen permanent.

– Arbetet med att bedöma terrorhotet mot Sverige följer inte traditionella gränsdragningar mellan svenska myndigheter. Därför krävs ett konkret och kontinuerligt samarbete, säger Linda Thörnell, chef för NCT.

På Säkerhetspolisens huvudkontor i Solna arbetar även medarbetare från två andra myndigheter: FRA, Försvarets Radioanstalt och Försvarsmaktens Must, den militära underrättelse- och säkerhets-tjänsten. Tillsammans med medarbetare från Säkerhetspolisen bildar de NCT, en myndighetsgemensam arbetsgrupp som styrs av cheferna för Säkerhetspolisen, Must och FRA.

I drygt ett år har Linda Thörnell från Säkerhetspolisen varit chef för analytikerna vid NCT, vars bedömningar utgör underlag för myndigheter i Samverkansrådet mot terrorism men också för Regeringskansliet. Och bedömningarna håller internationellt hög klass, vilket bevisas av att de har ett mycket gott anseende utomlands.

– Det märker vi när vi möter motsvarande funktioner från andra länder, trots att de många gånger är många fler analytiker än vi är här. NCT ses som en betydelsefull partner. Och de analyser som vi gör med

omvärldsperspektiv kräver internationellt samarbete, säger Linda Thörnell.

Förklaringen till skalan
NCT använder en hotnivåskala för terrorhotbedömningar för att informationsmottagaren snabbt och tydligt dels ska få en uppfattning om hur NCT bedömer terrorhotet mot Sverige och svenska intressen, dels ska kunna avgöra om förändringar skett sedan tidigare bedömningar. Linda Thörnell ser dock vissa begränsningar med den femgradiga skalan.

– Att kommunicera hotskalar är inte helt enkelt. Här följer vi hela tiden en rad parametrar över tid, kopplade till aktörers avsikt och förmåga samt omvärldsfaktorer. Det handlar om information som värderas och ställs mot varandra, säger hon.

Att sedan definiera hotnivåer för att kunna göra tillförlitliga bedömningar är betydelsefullt ur ett analysperspektiv – men bedömningarna är inte jämförbara internationellt.

– Det är därför viktigt att kommunicera vad hotet består av, vad vi ser i Sverige och internationellt och vad det betyder. Och det är inte en riskbedömning eller en operativ hotbedömning, som bedömer risken för nära förestående attentat, säger Linda Thörnell.

Strategisk och framåtblickande
NCT:s terrorhotnivå för Sverige grundar sig på strategiska bedömningar av aktörers avsikt och förmåga att begå terrorattentat mot Sverige och hotskalan är därmed en strategisk skala för hela Sverige, över tid och bedöningen är strategisk och framåtblickande.

– Våra strategiska bedömningar är resultatet av en sammanvägning av all tillgänglig information och baserat på den konstaterar vi att inom ramen för ett förhöjt hot finns det ett fätal aktörer som har avsikt och förmåga att begå terrorattentat i Sverige, säger Linda Thörnell.

Samverkansrådet mot terrorism

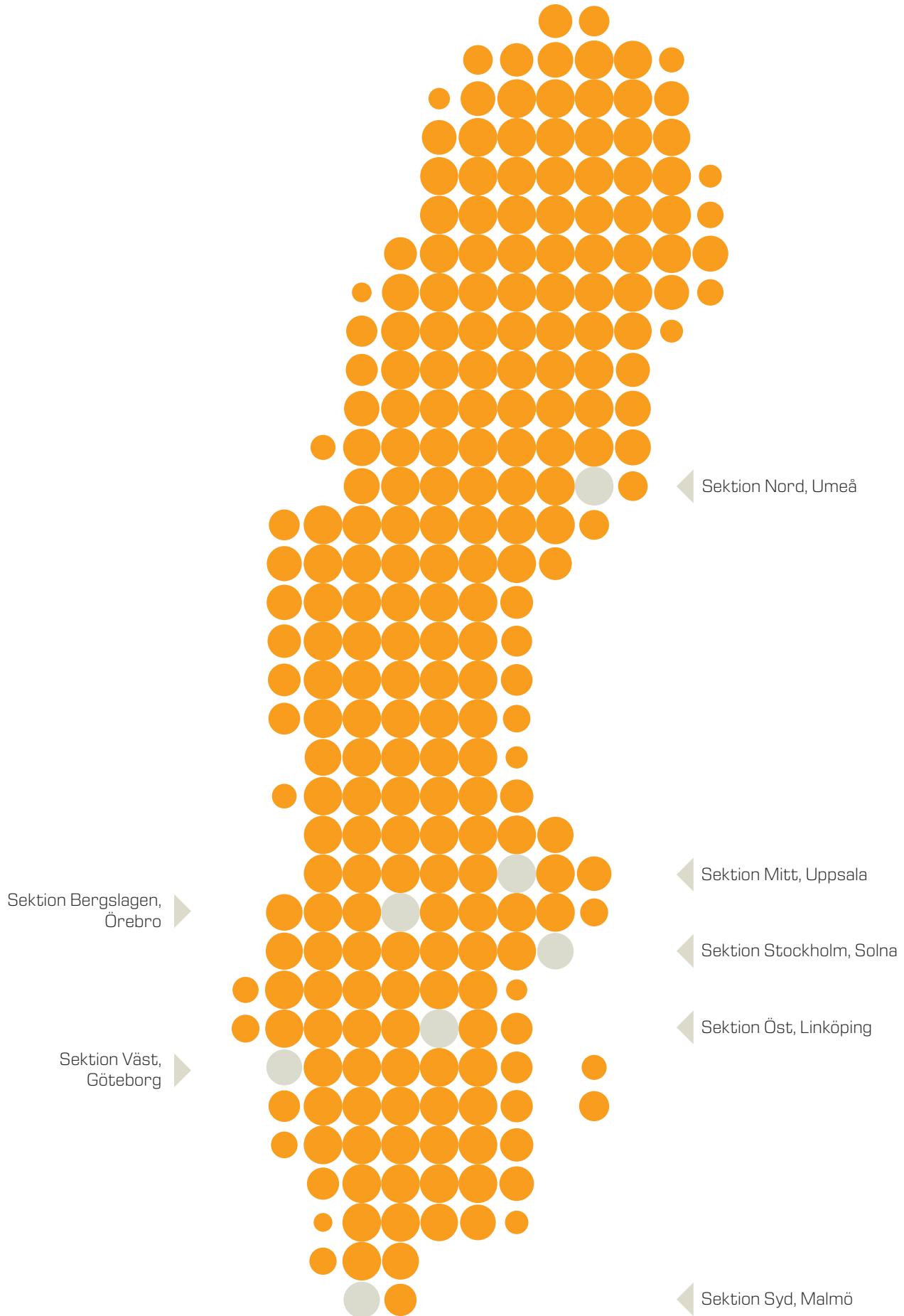
Samverkansrådet mot terrorism höll sitt första möte i början av 2005, på Säkerhetspolisens initiativ. Myndigheterna i rådet har alla på olika sätt en funktion i arbetet att motverka eller hantera terrorism. Rådet leds och sammanträffas av säkerhetschefen. Samtliga deltagande myndigheter representeras på myndighetschefsnivå. Följande myndigheter ingår i Samverkansrådet: Säkerhetspolisen, Ekobrottmyndigheten, Försvarets radioanstalt (FRA), Försvarsmakten, Kriminalvården, Kustbevakningen, Migrationsverket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Polismyndigheten, Skatteverket, Strålsäkerhetsmyndigheten, Totalförsvarets forskningsinstitut (FOI), Transportstyrelsen, Tullverket och Åklagarmyndigheten.

Linda Thörnell

„ Det är viktigt att kommunicera vad hotet består av, vad vi ser i Sverige och internationellt och vad det betyder.

Samarbete i hela Sverige

God relationer med relevanta parter, inom alla verksamhetsområden. Och strukturerade samverkansformer med tydlig verksamhetsnytta. Där är några förklaringar till att Säkerhetspolisens regionala arbete förbättrats och lyfts fram i två exempel från region Väst och region Nord.

■ Säkerhetspolisens huvudkontor finns i Solna, där finns även en regional sektion som tillsammans med sektionerna i Umeå, Uppsala, Örebro, Linköping, Malmö och Göteborg bildar enheten för personbaserad inhämtning.

En del av förmågelyftet för Säkerhetspolisen de senaste åren har möjliggjorts genom att myndigheten prioriterat att göra en satsning på den regionala verksamheten.

Sektionen i Göteborg omfattar Hallands och Västra Götalands län. Här har man de senaste åren målmedvetet arbetat för att förbättra samarbetet med andra myndigheter och då främst Polismyndigheten.

I arbetet kring våldsbejakande extremism fungerade samarbetet väl, men den strategiska samverkan saknades. Inom de delar inom Polismyndigheten som arbetade med just våldsbejakande extremism var Säkerhetspolisen inte fullt ut representerad.

Förflyttat fokus

Med tanke på att den våldsbejakande extremismen har varit framträende i region Väst, initierade Säkerhetspolisen ett projekt, där fokus inte bara låg på enskilda individer i de våldsbejakande extremistiska miljöerna utan också på de plattformar där individernas radikalisering sker.

Säkerhetspolisens kunskaper om plattformarna har varit god, men kunskapen har inte tidigare nått Polismyndigheten i den omfattning som behövts. Genom att noggrannare analysera orsakerna till radikalisationen och varför exempelvis individer valt att resa till Syrien och Irak för att ansluta sig till extremistiska grupper, finns möjligheter att stoppa grogrundet till att de våldsbejakande islamistiska extremismmiljöerna växer.

Delta, inte bara delge

I projektet lades också fokus på att upprätta dialog med andra positiva

krafter som finns, också med syftet att stoppa grogrundet för tillväxt. Därmed har Säkerhetspolisens arbetsmetod i region Väst förändrats något från att tidigare huvudsakligen har varit att delge information, till att mer aktivt finnas med i relevanta samarbetsprojekt genom att föreslå åtgärder och delta i arbetet.

Sådan samverkan måste vara strukturerad och anpassad efter Säkerhetspolisens behov, men metoden har med framgång också applicerats på andra samarbeten. Här gäller det att hitta lämpliga forum och med i sammanhanget relevanta samarbetspartners, till exempel länsstyrelser och Försvarsmakten. Just detta skedde i samband med försvarsövningen Aurora 17, där en stor del av internationellt medverkande förband rent fysiskt passerade sektion Väst. Här – liksom i samarbetet med Polismyndigheten – förklaras de goda samarbetsresultaten med tillit till varandras funktioner och kompetenser, men också att samtliga involverade ser verksamhetsnytan med samverkan.

■ Säkerhetspolisens region Nord omfattar halva Sveriges yta, vilket i sig är en utmaning när det kommer till Säkerhetspolisens och Polismyndighetens arbete inom många områden. De demografiska förutsättningarna, där en majoritet av befolkningen bor längs kusten är en annan omständighet som spelar in.

– Båda delarna kräver ett nära samarbete med Polismyndigheten. Genom att vi sitter i samma lokaler kan arbetet på handläggarnivå fungera smidigt. Det är en framgångsfaktor, säger Felicia som arbetar vid Säkerhetspolisens region Nord.

I tre år har en strukturerad samverkan bedrivits i regionen, vilket ger goda resultat. Men det finns fortfarande förbättringar att göra för att till exempel reducera inhemsk extremism i regionen.

– Ett ännu tätare och mer strukturert samarbete behövs för att nå längre ut i polisorganisationen. Säkerhetspolisen och Polismyndigheten måste hela tiden jobba mot samma mål. Här har vi tillsammans kommit en bra bit på vägen, säger Felicia.

Fotnot: Felicia heter egentligen något annat.

Säkerhetspolisen landet runt

Sektion Nord i Umeå – omfattar Jämtlands, Norrbottens, Västerbottens och Västernorrlands län.

Sektion Mitt i Uppsala – omfattar Gävleborgs, Uppsala och Västmanlands län.

Sektion Bergslagen i Örebro – omfattar Dalarnas, Värmlands och Örebro län.

Sektion Väst i Göteborg – omfattar Hallands och Västra Götalands län.

Sektion Syd i Malmö – omfattar Blekinge, Kalmar, Kronobergs och Skåne län.

Sektion Öst i Linköping – omfattar Jönköpings, Södermanlands och Östergötlands län.

Sektion Stockholm i Solna – omfattar Gotlands och Stockholms län.

Ett ökande gap – mellan hot och säkerhet

Fortsatt förhöjt terrorhot från våldsbejakande islamister. Sårbarheterna ökar när samhällsviktig infrastruktur digitaliseras, kombinerat med brister i informationssäkerheten. Och främmande makt underrättelseinhämtning kan få konsekvenser för Sveriges säkerhet. Det är tre bedömningar som Säkerhetspolisen gör för de kommande åren.

Under 2018 har terrororganisationen IS försvagats och kalfatet fallit, vilket bidrar till att den våldsbejakande islamistiska miljön troligen inte kommer fortsätta att växa i samma takt som under de senaste åren. Samtidigt sågs den våldsbejakande islamistiska miljön som det främsta terrorhotet mot Sverige under förra året. Hotet ligger kvar på ungefär samma nivå som för ett år sedan, även om det antagligen är få personer som har för avsikt att utföra attentat i Sverige.

Det fortsatt mest troliga attentatshotet är ensamagerande aktörer, sannolikt utifrån en våldsbejakande islamistisk ideologi. Ett attentat skulle troligen vara inspirerat, snarare än uppdragsstyrt och väglett, av

en terroristorganisation utomlands.

Personer från vit makt-miljön eller med främlingsfientliga motivbilder kan också utgöra ett möjligt attentatshot.

Stärka säkerhetsskyddet

Digitaliseringen av samhällsviktig infrastruktur i kombination med betydande brister i informationssäkerheten bedöms vara den främsta sårbarheten för myndigheter med skyddsärövande verksamheter.

Teknikutvecklingen har också ökat statliga och ideologiskt motiverade aktörers möjligheter att agera på ett dolt och effektivt sätt. Trots att säkerhetsskydd och totalförsvar i dagsläget prioriteras högt i samhället skapas hela tiden nya sårbarheter när teknikutvecklingen går framåt.

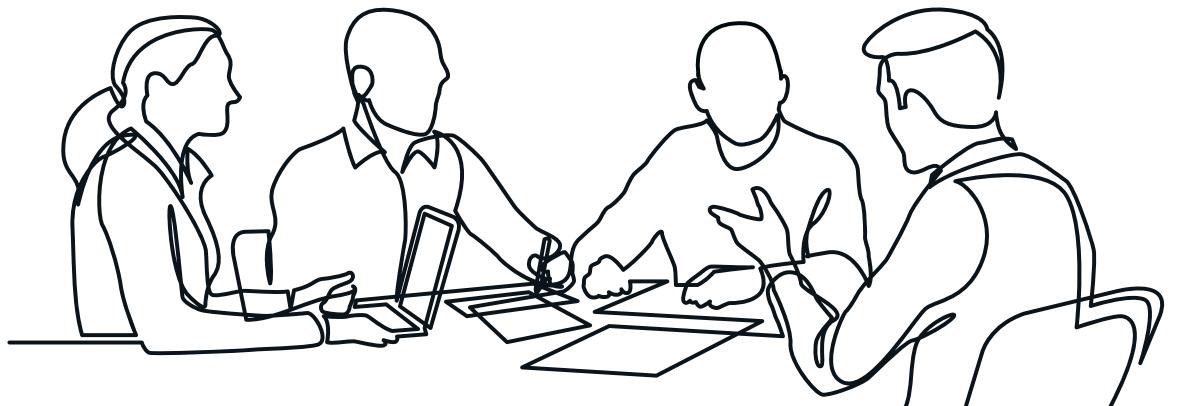
Ögonen österut

Ryssland bedöms fortsatt vara det land med en antagonistisk avsikt som har störst konsekvens för Sveriges säkerhet, både genom påverkan och aktiv underrättelseinhämtning mot skyddsärövande verksamheter.

Kinas position som global supermakt etableras allt mer. Kina bedriver en aktiv underrättelseinhämtning mot ekonomiska intressen, bland annat genom uppköp av företag med eftertraktad teknologi och cyberangrepp. Det sker i så stor omfattning att det kan få konsekvenser för säkerheten i Europa. Förebyggande insatser krävs – företag och myndigheter behöver bli medvetna om hotbilden och reducera sårbarheter.

Sju hot mot Sverige kommande år

- 1** Teknikutvecklingen ger statliga aktörer och ideologiskt motiverade aktörer ökade förmågor, men myndigheternas säkerhetsskydd har inte ökat i samma takt, vilket har inneburit att sårbarheterna i skyddsvärda verksamheter har ökat. Säkerhetsskyddsåtgärder måste fortsätta stärkas för att undvika att gapet mellan hot och skydd fortsätter att växa.
- 2** Det är enkelt att bedriva politisk påverkan, propaganda och framföra hot med hjälp av modern teknik. Nya beteenden ger en ny normalbild av politisk debatt. Fler kan delta i den politiska debatten men den blir också mer gränsöverskridande och sårbar för manipulation. Höjd medvetandenivå är tvenget.
- 3** Det internationella systemet är mer instabilt i och med USA:s förändrade förmåga och avsikt att upprätthålla efterkrigstidens internationella världsordning och andra länder försöker flytta fram sina positioner. Detta innebär mindre förutsägbarhet i internationella relationer.
- 4** Ryssland har fortsatt att använda militära och icke-militära maktmedel som utrikes- och säkerhetspolitiska instrument, exempelvis cyberspyionage och påverkan. Större vaksamhet är nödvändig.
- 5** Kinas position som global supermakt etableras allt mer. Hotbilden ökar kopplat till Kina, som arbetar för att få ekonomiska fördelar via cyberangrep och uppköp av företag. Förebyggande insatser krävs – företag och myndigheter behöver bli medvetna om hotbilden och juridiska förutsättningar behöver ses över.
- 6** Terrorhotet mot Sverige från islamistiskt motiverade aktörer är på en liknande nivå som för ett år sedan och bedöms ligga kvar på samma nivå under 2019. Antalet attentat i västvärlden har minskat under det senaste året. En viktig orsak är kalifatets fall. De senaste årens stora ökning av antalet personer som sympatiserar med våldsbejakande islamism i Sverige mattas troligen av, men samtidigt har Sverige fler våldsbejakande islamister än någon gång tidigare.
- 7** En främlingsfientlig och radikalnationalistisk idéströmning har ökat i samhället, främst nätabaserad. Det bidrar till en bild av en växande bred radikalnationalism som inkluderar radikala och våldsbejakande grupper. Att vit makt-miljön och den lösare främlingsfientliga miljön närmars sig varandra kan bli en drivkraft för individer att begå främlingsfientligt motiverade brott. En sådan utveckling måste följas noga.

Uppdrag: Skydda valet

„ Vi arbetade
tillsammans utifrån
tänkbara scenarier
för att konkretisera
våra roller.

Susanna Trehörning

Säkerhetspolisen bedömer att arbetet med att skydda valet och valprocessen gick bra.

– Det betyder att det som inträffade var inom ramen för våra bedömningar, säger Susanna Trehörning, Säkerhetspolisens kommanderingschef för arbetet med valet.

För Susanna Trehörning fanns det kommande valet 2018 i tankarna redan under 2016. Då inleddes det förberedande arbetet internt inom Säkerhetspolisen och tillsammans med Polismyndigheten.

– Säkerhetspolisen och Polismyndigheten har olika uppdrag, men våra vägar möts väldigt tydligt under en valrörelse när det handlar om den centrala statsledningens säkerhet, hot från extremistmiljöerna och enskilda hotaktörer, säger hon.

Samverkan i olika konstellationer med myndigheter som hade en central roll vid valet ser kommanderingschefen som en framgångsfaktor.

– Vi arbetade tillsammans utifrån tänkbara scenarier för att konkretisera våra roller. Om det här inträffar, hur vill vi att det ska hanteras och vem gör vad? Att regelbundet dela lägesbilder med varandra var en annan viktig del i arbetet. Det skapar en gemensam förståelse för situationen som gör att vi kan agera snabbare om någonting faktiskt inträffar.

Enligt förväntningarna

Säkerhetspolisens utvärdering visar att arbetet med att skydda valet och valprocessen gick bra. Regeringsföreträdare och riksdagsledamöter kunde genomföra sina valkampanjer enligt plan, och det förekom inga omfattande påverkanskampanjer från främmande makt för att påverka valet.

– Att vi ser arbetet som lyckat betyder att de incidenter som inträffade hela tiden låg inom ramen för våra bedömningar. Det bekräftar i sin tur att de förebyggande åtgärder vi vidtagit tillsammans med andra myndigheter, partior och organisationer och våra skyddspersoner var rätt, säger Susanna Trehörning.

Ur Säkerhetspolisens perspektiv fungerade valet och valrörelsen som en plattform för att höja kunskapen om säkerhetsskydd och risken för påverkansoperationer från främmande

makt bland myndigheter, organisationer och allmänhet. Här bidrog bland annat det stora utrymme som påverkansoperationer fick i media. Att valet är över betyder inte att frågan inte längre är aktuell, tvärtom.

– Vi i Sverige fick en välbehövlig injektion i säkerhetstank. Säkerhetspolisens förhoppning är att det är något som vi kan ha nytt av även framåt. Risken för påverkan kommer inte att minska, utan de här frågorna är minst lika aktuella idag och imorgon. Medvetenheten behöver finnas kvar och vi behöver fortsätta jobba med de här frågorna. Det vi lärt oss av valet tar vi naturligtvis med oss i det fortsatta arbetet, säger Susanna Trehörning.

Fakta

Säkerhetspolisens uppdrag vid valet 2018

Säkerhetspolisens uppgift när det gäller valet och valrörelsen var att skydda Sverige och svenska intressen, det vill säga Sveriges demokratiska system, våra förtroendevalda politiker i den centrala statsledningen och förtroendet för valprocessen. Där ingick bland annat:

- att ge myndigheter och politiska partier stöd och råd i hur de skyddar det mest skyddsvärda i sin verksamhet, till exempel mot it-angrep
- att säkerställa att regeringsföreträdare och riksdagsledamöter kan genomföra sina valkampanjer som planerat
- att förebygga och förhindra att hot från extremistmiljöerna stör valet eller valrörelsen
- att skydda valet, valprocessen och förtroendet för dessa från hot från främmande makt, till exempel genom påverkansoperationer

Valet gav viktig kunskap om påverkansoperationer

I Säkerhetspolisens uppdrag ingick att skydda valresultatet, men även förtroendet för valprocessen från yttre påverkan. Erfarenheterna har gett avsevärt större kunskap om hur främmande makt bedriver påverkan mot Sverige.

Linda Escar

Det här är en påverkansoperation

Säkerheitspolisen använder den definition av en påverkansoperation som tagits fram av Militära säkerhets- och underrättelsetjänsten, Must:

"Samordnad och förnekbar verksamhet som initieras av en statsaktör och som har som målsättning att påverka beslut, uppfattningar eller beteenden hos en statsledning, befolkning eller särskilt utpekade målgrupper i syfte att främja egna säkerhetspolitiska mål, huvudsakligen genom spridande av vilseledande eller oriktig information, ofta kompletterad med annan för ändamålet särskilt anpassat agerande."

Enligt Säkerheitspolisens bedömning fanns det liten risk för att främmande makt skulle påverka rösträkningen och det faktiska resultatet i valet 2018. Det svenska valsystemet är robust.

– Men det spelar mindre roll att vi har ett legitimt valresultat om allmänheten har uppfattningen att det pågått oegentligheter. Därför måste vi hela tiden skydda förtroendet för valprocessen, säger Linda Escar vid säkerhetsavdelningen.

Påverkansoperationer är inget nytt fenomen, utan pågår mer eller mindre öppet hela tiden. Inför valet 2018 arbetade Säkerheitspolisen med att höja medvetenheten i samhället om hotbilden från främmande makt, påverkansoperationer som metod och vad främmande makt skulle kunna och vilja uppnå. Att medvetandegöra är en beprövad metod, och Säkerheitspolisen bedömde att det var det bästa sättet att vaccinera allmänheten mot påverkan från främmande makt.

Nato ingen stor valfråga

– De politiska sakfrågorna som vi

trodde skulle kunna bli föremål för påverkansoperationer, till exempel Natofrågan, lyftes i valkampanjerna men blev inga stora valfrågor. Det tror vi är en orsak till att vi inte såg någon omfattande påverkanskampanj från främmande makt, säger Linda Escar.

Vi vet att främmande makt bygger upp nätverk och relationer i Sverige

Under arbetets gång har Säkerheitspolisen fått avsevärt mer kunskap om hur, med vilka verktyg och med vilka målsättningar främmande makt bedriver påverkan. Säkerheitspolisen vet att främmande makt bygger upp nätverk och relationer i Sverige och Europa för att långsiktigt kunna

påverka politiken i en riktning som är gynnsam för dem. Säkerheitspolisen har god kännedom om både nätverk och nyckelpersoner.

Omfattande pussel

Sårbarheter i samhället ökar risken och möjligheterna för spionage. Därför inleddes Säkerheitspolisen tidigt ett förebyggande arbete för att reducera sårbarheter, bland annat i nära samarbete med riksdagspartierna och Rikslandsförvaltningen.

– Det har gett många positiva effekter eftersom politiska organisationer är föremål för underrättelseinhämtning även efter valet, säger Linda Escar.

Underrättelsehotet mot Sverige finns kvar efter valet, likaså behovet av kunskap och samverkan.

– Säkerheitspolisens underrättelsearbete pågår året om, dygnet runt, i samverkan med andra myndigheter. Som i allt underrättelsearbete handlar det om att lägga ett omfattande pussel för att försöka se den totala bilden, säger Linda Escar.

Personskydd i många delar

Personskyddet kring en minister eller riksdagsledamot kan liknas vid en pyramid där livvaktsskydd är toppen, den yttersta skyddsåtgärden.

– Under en valkampanj arbetar vi i grunden på samma sätt som i vardagen. Men vi gör mer av allt, och vi gör det i en mer publik miljö, säger Felix Andåker, tillförordnad enhetschef för personskydd.

ISäkerhetspolisens uppdrag inför valet ingick att säkerställa att regeringsföreträdare och riksdagsledamöter kunde genomföra sina valkampanjer som planerat. Ett intensivt och resurskrävande arbete, inte minst eftersom evenemangen skedde över hela landet. Säkerhetspolisen ansvarar i sådana lägen för skyddet närmast skyddspersonerna, medan Polismyndigheten står för distansskyddet.

– Samarbetet är oerhört viktigt, inte bara på nationell nivå utan också regionalt. Där hade Säkerhetspolisens sektioner runtom i landet en avgörande roll eftersom de jobbar tätt ihop med polisregionerna i vardagen. Vårt operativa samarbete med Polismyndigheten utvecklas hela tiden och är idag bättre än någonsin, säger Mikael Jonsson, stabschef för Säkerhetspolisens valkommendering.

Förebygger i första hand

Vid Säkerhetspolisen arbetar livvakter, säkerhetschaufförer, administratörer, analytiker, handläggare, psykologer och utredare nära varandra i frågor som rör skyddspersonernas säkerhet. Stora mängder information hämtas in, bearbetas och analyseras för att sedan ligga till grund för de hotbildsbedömningar som görs löpande. Utifrån dem planeras åtgärder, från att till exempel ge skyddspersonen säkerhetshöjande information till att se över praktiska

detaljer vid ett torgmöte.

– Vi jobbar i första hand förebyggande, och om någonting händer ska vi ha en plan för hur vi hanterar det. Högst prioritet har alltid skyddspersonernas säkerhet. Efter det kommer skyddspersonernas uppledda trygghet, säger Felix Andåker.

Intensiv höst med många planer

När valet var över och den nya riksdagens sammansättning klarnat började processen med att fasa in nya skyddspersoner, samtidigt som de som lämnat sina uppdrag skulle fasas ut. Även här arbetade Säkerhetspolisen nära Polismyndigheten och Riksdagsförvaltningen. Samtidigt pågick regeringsbildningen.

– Att regeringsbildningen tog längre tid än tidigare år innebar att vi var tvungna att tänka bredare och ta höjd för fler scenarier än vanligt. Det har också varit ett ovanligt högt tonläge i den allmänna debatten, vilket har påverkat våra bedömningar och i sin tur personskyddet, säger Felix Andåker.

– Inför varje statsministeromröstning behövde vi göra en bedömning och ha en plan för hur vi skulle arbeta vidare och hela tiden se till vad vi behövde ta höjd för när Sverige får en ny statsminister. Det krävde tid och resurser. Vi kan aldrig chansa, säger Mikael Jonsson.

Mikael Jonsson

Felix Andåker

Fakta

Handbok i personlig säkerhet

Inför valet gav Säkerheitspolisen ut en uppdaterad version av handboken Personlig Säkerhet. Den innehåller råd och stöd till politiskt aktiva, men kan

också användas av andra yrkesgrupper. Boken är framtagen i samverkan med Polismyndigheten. För mer information, besök sakerheitspolisen.se.

Johan Olsson

Kontinuerlig konflikt utan krig

Påverkansoperationer, strategiska uppköp och elektroniska angrepp.

Det är några av de metoder som används idag mot Sverige och som vi måste skydda oss mot.

– Det finns idag ingen stat med tydlig avsikt att inleda krig mot oss. Men det finns stater som vill försvaga Sverige och få oss att göra som de vill, säger Johan Olsson, operativ chef vid Säkerhetspolisen.

Daniel Stenling

De senaste 200 åren har det varit fred i Sverige. Det betyder inte att konflikter saknats historiskt, till exempel med Ryssland under Kalla kriget. Då var Sverige alliansfritt och syftade till att vara neutrala i ett krig, men tillhörde västsidan.

Så är fallet fortfarande.

– Där slutar likheterna med Kalla kriget, som var ett militärt kapplönningsrace, säger Johan Olsson och fortsätter.

Det finns inga imperialistiska ryska ambitioner i förhållande till Sverige.

– Nu är Ryssland i ekonomiskt och därmed militärt underläge mot väst, vilket man också är medveten om. Därför har landet i grunden förändrat sin strategi och utvecklat en gråzonsdoktrin, säger Johan Olsson.

I en gråzonsdoktrin vill en annan stat kunna påverka Sverige och andra

länder för att nå sina säkerhetspolitiska mål, utan att provocera fram en militär konflikt där kostnaden är högre och möjligheten att vinna lägre. Därför används en rad olika verktyg i kombination för att nå de målen, vilka långsiktigt för Ryssland är att få västländernas politiska, eko-

nomiska och militära samarbeten och samverkan att försvagas genom splittring. Ett mål är att Sverige ska vara militärt alliansfritt.

– Därför är den ryska strategiska målsättningen att hålla oss utanför Nato. Och för att lyckas med de målen används statligt organiserat olovligt

Det här är gråzon

Ryssland har under de senaste åren visat en tydlig avsikt och utvecklat sin förmåga att aktivt och dolt påverka andra stater. Denna avsikt och förmåga märks tydligt inte minst i relationerna med västländer och i Rysslands närområde.

De verktyg som används är bland annat påverkansoperationer av olika slag, strategiska uppköp, cyberoperationer inklusive elektroniska sabotage, diplomati, militära makt-demonstrationer och andra ryska och icke-ryska mellanhänder (så

kallade proxies). Gråzonen används flitigast av Ryssland, men även andra stater, som till exempel Kina, använder den i syfte att skaffa sig ett övertag som kan användas för att påverka ett annat land.

De senaste årens snabba tekniska utveckling och globalisering av ekonomier har skapat sårbarheter som gör dessa verktyg kraftfullare än tidigare. Den gråzon mellan fred och väpnad konflikt som dessa operationer ofta befinner sig i medför att det är svårt att vid varje givet ögonblick observera och

bedöma om det handlar om förberedelser för en konfliktescalering. Även om denna strategi kan sluta i väpnad konflikt bygger den i grunden på att undvika just det och istället föra över konflikten till den domän där Ryssland har en större förmåga, den så kallade gråzon.

Denna utveckling skapar ett stort behov av en ökad förmåga hos Säkerhetspolisen, försvarsunderlättelsemyndigheterna och andra myndigheter som har ansvar för att möta angrepp som inte främst utgör militära hot.

agerande, säger Johan Olsson.

Ryssland har de senaste åren ingripit militärt i Ukraina och Syrien.

– Det finns inga imperialistiska ryska ambitioner i förhållande till Sverige, trots närvaren i Ukraina och Syrien. Sverige är medlem i EU, ses som en del av västvärlden och ligger i Östersjöregionen, som är militärt- och säkerhetspolitiskt viktig för Ryssland. Därför riktas säkerhetshotande verksamhet mot Sverige i enlighet med den ryska doktrinen om icke-militära metoder, säger Daniel Stenling, chef för kontraszionaget vid Säkerhetspolisen.

Påverkan och uppköp

Det finns många verktyg för stater att tillgå, där påverkansoperationer är ett av de verktyg som används. Vilseledande eller oriktig information sprids, både via sociala och traditionella medier i syfte att påverka beslut, uppfattningar eller beteenden hos statsledningen, befolkningen eller särskilt utvalda målgrupper som ett sätt för en stat att främja sina egna säkerhetspolitiska mål.

Den stora skillnaden mellan hur påverkansoperationer bedrevs förr och idag är att medan det förr krävdes radiostationer för att sända önskade budskap eller enstaka plante-

rade artiklar i tidningar, finns nu möjligheten att arbeta med sociala medier. I dessa kan inte bara falska och manipulerade budskap sändas utan de kan anpassas till specifika målgrupper och spridas med hög intensitet.

– Stater har i alla tider försökt sprida sin syn på världen till andra, dolt eller öppet. Men det är inte bara stater som kan bedriva påverkansoperationer. Även organisationer som i sin tur kan ha kontakter till stater kan göra det, säger Daniel Stenling.

Ett annat verktyg som används i dag är strategiska uppköp eller investeringar. Sådana innebär att en annan stat, via statsägda eller statskontrollerade företag, köper upp till exempel hamnar, transportföretag och teknikföretag som sedan kan användas för att påverka eller inhämta information.

– Om man vill påverka något är det ju enkelt att köpa upp det man vill påverka. Ibland är det också en ekonomiskt god affär för uppköparen, säger Johan Olsson.

"Se farorna här och nu"

Andra verktyg att använda i gräzonen är att bedriva elektroniska sabotage, till exempel mot elförsörjning, betalningssystem eller sjukvård. Sådana

planerade angrepp på kritiska infrastruktursystem är relativt svåra att spåra, men likväld skulle ett angrepp kunna vara ett sätt att påtvinga ett annat land sin vilja utan ett militärt angrepp. Denna förmåga är också viktig om en konflikt skulle eskalera till krig vilket finns med i beräkningarna, även om det är något som man vill undvika.

Om man vill påverka något är det ju enkelt att köpa upp det man vill påverka.

Att låta andra grupperingar uträätta det man själv vill förmedla och uppnå, så kallad påverkan via proxy är ett fjärde verktyg.

– Det kan röra sig om att stödja extremistgrupper som påverkar samhällsdebatten, men i ett senare skede också rent fysiskt via upplöpp och liknande, säger Daniel Stenling.

– Det vi ser i dag är huvudsakligen underrättelseinhämtning genom

agenter och på cyberarenan, påverkansoperationer och strategiska uppköp. Här läggs grunden och sedan planeras för att i en mer eskalerad konflikt kunna skruva upp insatserna, säger Johan Olsson.

*– Att bara fokusera
på en militär
konflikt med
Ryssland försvarar
möjligheten att se
de faror som finns
här och nu.*

Han understryker att det hela tiden i grunden handlar om att nå mål utan eskalering till militär konflikt.

– Att bara fokusera på en militär konflikt med Ryssland försvarar möjligheten att se de faror som finns här och nu. Grundförståelsen måste vara att målsättningen ur ett gråzonsperspektiv är att vinna framgång utan väpnad konflikt, säger Johan Olsson.

Väckt vaksamhet

Genom att använda nämnda verktyg, över tid och med olika intensitet sparar den andra staten ett handlingsutrymme som kan användas i ett senare läge av gråzonern. Till exempel ger ett dataintrång idag ett visst informationsläckage, men den egentliga skadan inträffar när en motståndare använder den informationen för att påverka samhällsdebatten eller slå ut datasystemet i en framtid.

– Här och nu kan vi inte överblicka det fulla skadeutfallen av ett sådant intrång, säger Johan Olsson.

Enligt honom är det avgörande att nära ett läge där möjligheterna att elektroniskt och på avstånd slå ut kritisk infrastruktur som elförsörjning och betalningssystem minskar.

– Vi ska kunna känna oss trygga med att även om en främmande stat vill slå ut svensk infrastruktur, så ska det inte vara möjligt. Åtminstone inte under längre perioder, säger Johan Olsson.

Samhällsdiskussionerna de senaste åren kring påverkansoperationer, strategiska uppköp och andra verktyg som kan användas i en gråzon har inneburit en ny – och positiv – vaksamhet.

– De främmande stater som håller

på så här bör känna en viss oro över den svenska debatten och uppvaknandet, insikten av vad som kan hända och behovet av säkerhet. Sverige och andra länder blir mindre naiva, säger Johan Olsson.

Ett exempel på ökad vaksamhet är att världens säkerhets- och underrättelsetjänster numera letar efter tecken på otillåten påverkan vid val, vilket ökar risken för att avslöjas.

**Bredda begreppet
kontraspionage**

Men det finns mer att göra.

– Det gäller nu att identifiera vad som är mest skyddsvärt i hela svenska samhället och sedan skydda det enligt konstens alla regler, säger Johan Olsson.

– Ibland förs tankegången fram att det här kan bli allvar i någon diffus framtid om vi skulle hamna i en militär konflikt. Så är det inte, de antagonistiska handlingarna som sker idag är ett problem att hantera här och nu. Statliga aktörer är idag redan aktiva i allt från mord och inhämtning av militära hemligheter till industrispionage, säger Daniel Stenling.

Både han och Johan Olsson eftersträvar en ökad förmåga i Sverige att se dels hur kontraspionage handlar om att avslöja de som vill stjäla svenska hemligheter, dels ett nuläge där motståndaren inte vill ha en väpnad konflikt utan arbetar utifrån ett utökat konfliktpektrum. Här ingår väpnad konflikt, men det är inte det främsta medlet.

– Vi måste tänka bredare kring begreppet kontraspionage och Sveriges säkerhet. Både statlig verksamhet och det privata näringslivet måste behålla hemligheter och skydda sårbarheter, säger Johan Olsson.

Läs mer om hur myndigheter och företag kan förbättra sitt säkerhetsskydd på sidorna 38-45.

De spionerar mot Sverige

Mycket av gråzonsproblematiken rör Ryssland – men landet är inte ensamt om att arbeta med de här metoderna. Säkerhetspolisen har vetskaps om att ett 15-tal stater bedriver olika former av underrättelseinhämtning i Sverige.

– Alla statliga aktörer som har avsikt att försvaga Sveriges handlingskraft genom att använda de verktyg som nämnts, kan räknas in. Här är Kina i högsta grad relevant, säger Daniel Stenling.

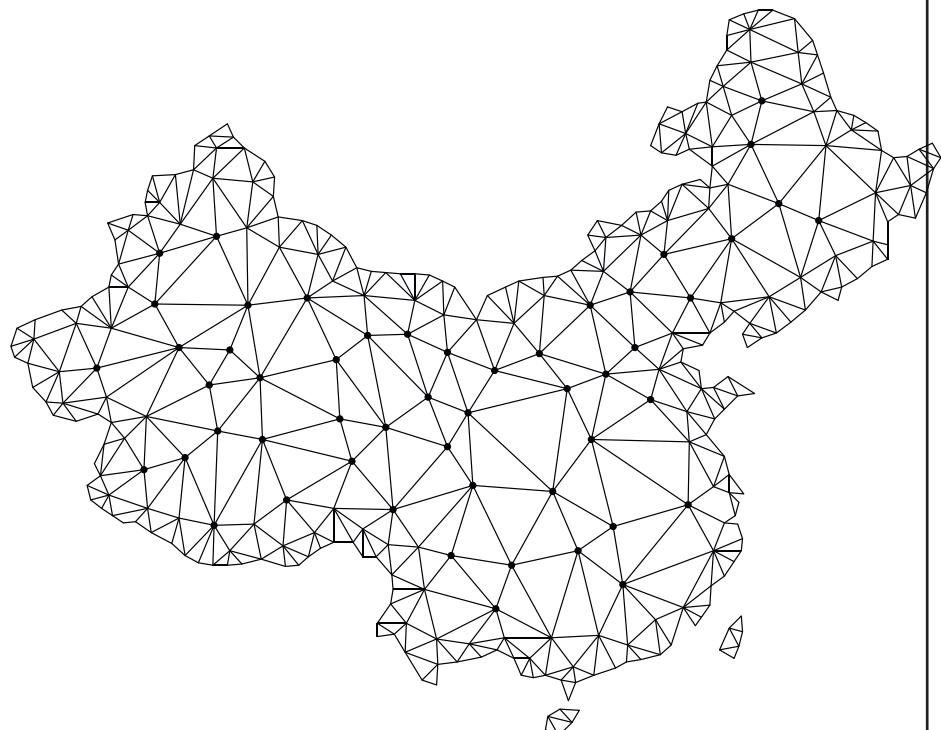
Kinas ambition att gå från regional till global stormakt gör att deras intressefär nu sträcker sig allt längre bort. Därmed kan Sverige komma att påverkas.

– Alla statliga aktörer som har avsikt att försvaga Sveriges handlingskraft kan räknas in. Här är Kina i högsta grad relevant.

– Vi har börjat se tecken på att Kina hamnar i konflikt med länder som man uppfattar som motsträviga och inte agerar på önskat vis, säger Johan Olsson.

Att Sverige ska kunna försvara sig från ett militärt angrepp är självklart, menar både Daniel Stenling och Johan Olsson – men också att blicken måste flyttas till det mer sannolika.

– I dag är det Ryssland som är huvudfokus när det gäller gråzonsproblematik. Nu måste vi också ha ögonen på Kina som börjat gå den vägen, även om vi inte är i Kinas geografiska närhet. Och det här kommer att kosta pengar för myndigheter och företag som måste förbättra säkerhetsskyddet, säger Johan Olsson.

Globala ambitioner, globalt ledarskap

– så flyttar Kina fram ställningarna

Tidigare handlade det främst om flykting- och industrispionage.

I dag bedriver Kina också en omfattande och systematisk underrättelseinhämtning mot andra områden, både från landets civila och militära underrättelsetjänster. Det sker också via civila kinesisk-ägda företag som måste dela med sig av den teknologi och kunskap man har till landets försvarsmakt. Även kinesiska medborgare är enligt lag skyldiga att vara landets underrättelsetjänster behjälpliga, om så krävs.

Det politiska målet med detta är fortsatt nationell stabilitet och ekonomisk tillväxt, men också en allt mer

framskjuten position som global maktfaktor.

Sverige ligger geografiskt långt från Kina, men befinner sig tydligt i den kinesiska intressefären när det gäller strategiska investeringar och uppköp, affärsmässiga och akademiska samarbeten och underrättelseverksamhet, till exempel via elektro-niska angrepp.

Säkerhetspolisen kan konstatera att kinesiska underrättelsetjänster under 2018 bedrivit en omfattande och djupgående underrättelseverksamhet globalt sett, även i Sverige och mot svenska intressen – allt i syfte att nå landets politiska mål.

Värvad till varje pris

Varje år görs ett antal försök från främmande makters underrättelseofficerare att samla in hemlig information om svenska förhållanden och lämna den till hemlandet. Det sker bland annat genom värvade agenter, alltså personer som har kunskap om hemligheter eller antas kunna skaffa fram sådan information. Möjliga agenter bearbetas systematiskt, uthålligt och med de metoder som bedöms ha bäst verkan i det specifika fallet.

*I fallen har namn och annan fakta ändrats.
Metoderna är dock verkliga och använda i närtid.*

Fall 1: Sven

Sven bor i en mellanstör svensk stad och arbetar som försäljningschef på ett energibolag. Där har han arbetat i över 30 år och är erkänt skicklig i sitt arbete. Sven missar inte gärna en måndagskväll på travbanan: kombinationen av kunskap, siffror och djur är det som lockar. Hans spelinsatser är högst måttliga. En kväll på travbanan träffar Sven nya bekantskapen Erik. Erik är delägare i en travhäst och kan som sådan ta med Sven till stallbacken, där Sven introduceras för kända kuskar. Erik är i sin tur mycket imponerad av vad Sven vet om travhistoria.

De träffas numera varje måndag sedan några månader tillbaka. Efter en tid frågar Erik vad Sven arbetar med och är lika intresserad av att prata om Svens säljbudgetar som av hans travkunskaper. Vid ett tillfälle frågar Erik helt apropå Sven om hur han ser på ett konkurrerande energibolags finansiella situation, "stämmer det att de inte går så bra?".

Sven har nyligen vid ett ledningsgruppsmöte fått veta att det konkurrerande energibolaget närmast står på ruinens brant och säger förtroligt

att konkurrenten är konkursfärdig, "de har svår likviditetsbrist".

En månad senare köps konkurrenten upp av ett multinationellt energibolag med säte i utlandet.

Budet på konkurrenten blir aldrig offentligt, men i energibranschen pratas det om en fyndaffär.

börjar han chatta med kvinnan, som dessutom visar sig finnas i närheten. Lena är bra på engelska, rolig och ganska snart uppenbar i sina svar – hon vill träffas. Markus ringer Lena, de stämmer träff i hotellbaren och efter några drinkar följer Lena med upp till Markus rum.

Väl hemma i Sverige plingar det till en kväll i Markus mobiltelefon, när han sitter i soffan med sambon. Meddelandet är glasklart: en gryning film på honom och Lena från hotellrummet samt en uppmaning att dagen efter möta två män på angiven plats för vidare instruktioner om "hur han kan komma ur den här knipan genom att berätta lite om sitt arbete".

Markus väljer att gå till mötet – men förklarar direkt för männen att han redan berättat om filmen för sin sambos och sin arbetsgivare samt

Fall 2: Markus

Markus drar förstrött fingret över sin mobilskärm där han sitter på hotellrummet i Istanbul. Visst borde den 34-årige säljaren vid det svenska försvarsindustriföretaget förbereda morgondagens presentation vid den stora mässan, men vanan att kolla utbudet i den platsbaserade dejtingappen har han tagit med sig hemifrån. Plötsligt plingar det till. Någon har gillat hans profilbild. Smickrad och intresserad

Foto: Sebastian Lamotte/TT

kommer att kontakta Säkerhetspolisen. Inga vidare kontakter med Markus tas därefter, varken av Lena eller någon annan.

Fall 3: Leila

Leila är svensk medborgare sedan barnsben, men med rötter i ett annat land, Xland. På grund av hennes föräldrars regimkritik har hon aldrig kunnat besöka Xland, något som hon sörjer. Hennes sociala liv är minst sagt litet – föräldrarna är döda, ingen familj och hon har inga nära vänner. Enda fritidsintresset är att träna cross-fit.

Därför blir hon glad när hon en dag träffar Mariana på gymmet. Mariana har bott i Xland och kommit till Sverige för bara några år sedan, enligt henne själv som politisk flykting. Mariana blir en verlig vän för Leila – glömmer aldrig en födelsedag, bjuder på middagar och tränar gärna ihop.

Ofta pratar de om Xland och hur det var där förr i världen, när Leilas föräldrar levde och var politiskt verksamma. Leila berättar allt hon vet om sin familjs historia och framför allt om pappans vänkrets, vilka han träffade och som också var regimkritiker.

En dag görs Leila medveten om att Mariana arbetar som underrättelseofficer, utsänd av Xland. Hon känner sig totalt lurad och förstår att hon risikerar att ha röjt pappans vänkrets – men vill i samtal med Säkerhetspolisen inte på något sätt lägga någon skuld på sin forna vän: "Trots allt var hon den enda vän jag haft, så något måste jag gjort fel" är hennes svar.

Så värvias en agent – i sex steg

De länder som bedriver spionage i och mot Sverige eller svenska mål utomlands, kan göra detta med en utsänd underrättelseofficer. Dennes högsta prioritet är att värvia personer som kan leverera information och därmed arbeta för ett annat lands räkning – så kallade agenter. Agentens uppdrag är att samla information om svenska förhållanden och delge den till sin uppdragsgivare, alltså att spionera mot Sverige. Möjliga agenter bearbetas systematiskt av andra länder i en process som kan delas upp i sex steg.

1 Analysen

Värvningsprocessen börjar med en analys av vilken information den utländska underrättelsetjänsten behöver.

2 Målsökningen

Analysen utgör grunden för målsökningsfasen, då en underrättelseofficer får i uppdrag att hitta en person som har tillgång till och skulle kunna dela med sig av den efterfrågade informationen.

3 Studien

Personen som underrättelseofficeren bedömer har tillgång till rätt information kartläggs sedan i en studiefas. Uppgifter om personliga egenskaper, svagheter, ekonomi och familjesituation ligger till grund för en bedömning av möjligheterna att få personen att arbeta för ett annat land.

4 Närmandet

Om underrättelseofficeren anser att den utvalda personen är lämplig söker han eller hon kontakt i en närmandefas. Närmandet sker på ett sätt som ska uppfattas som spontant och slumpmässigt, till exempel på en konferens. I själva verket sker kontakten mycket välplanerat utifrån de uppgifter som framkommit i studiefasen.

Terminologi

Agent = person som värvias till att arbeta för ett annat lands underrättelsetjänst.

Insider = person som oftast på eget initiativ väljer att arbeta för ett annat lands underrättelse-tjänst.

Underrättelseofficer = person på diplomatisk beskickning vars huvudsakliga uppgift är att försöka komma över hemliga uppgifter, bland annat genom att värvia agenter. Andra plattformar som underrättelseofficerare kan verka

5 Vänskapen

Om det första mötet blir lyckat inleder underrättelseofficeren en relation med den tilltänkta agenter i en vänskapsfas. Den utvalda personen utsätts för en charmofensiv och får också oskyldiga uppdrag för att testa relationen, exempelvis genom att han eller hon blir ombedd att lämna över dokument som inte är hemliga. Personen vänjs också vid att ta emot gåvor av olika slag. Vaksamheten och omdömet bryts ner hos den utvalda personen, ibland under flera års tid.

6 Värvningen

Slutligen ställer underrättelseofficeren den tilltänkta agenten inför frågan att lämna ut hemlig eller annan känslig information. Värvningsfasen är det svåraste ögonblicket i processen, men om underrättelseofficeren lyckas har personen blivit agent för ett annat lands underrättelsetjänst.

Är du utsatt för ett värvningsförsök?

Varje år utsätts ett antal personer i Sverige för värvningsförsök. Om du upplever att så har skett, även om du är osäker, så uppmanas du kontakta Säkerhetspolisen. Anteckna vem som kontaktat dig och vilken anledning till kontakten som personen uppgav. Notera också när och hur den första kontakten togs.

ifrån är som representanter för företag, inresande delegationer, flygbolag, universitet och som journalister.

Flyktlingsionage = underrättelseverksamhet som riktas mot oppositionella, regimkritiker och andra i exil.

Antiövervakning = åtgärder för att kontrollera om man följs av spanare.

Kontraspionage

– så fungerar det

För att motverka spionage bedriver Säkerhetspolisen kontraspionage som omfattar inhämtning av underrättelser och bedömning av det utländska spionaget.

Inhämtningen kan ske genom åklagarledda förundersökningar med hjälp av hemliga tvångsmedel, till exempel telefonavlyssning. Säkerhetspolisen kan också bedriva underrättelseinhämtning genom bland annat fysisk spaning eller samtal med uppgiftslämnare. Detta arbete skapar underlag för olika typer av åtgärder för att motverka den säkerhetshotande underrättelseverksamheten.

Så fungerar spionage

Så gott som alla länder bedriver underrättelseverksamhet, som i vissa fall kallas spionage. Spionage är en maktkamp mellan stater, med syftet att ge det egna landet ett makt- och kunskapsövertag – för att vinna politiska, ekonomiska, militära eller andra fördelar och vid behov påverka andra stater. Många länder bedriver spionage i och mot Sverige eller svenska mål utomlands. Detta görs för att få tillgång till information och teknologi.

Så skadar spionaget

Sveriges handels-, försvars- och säkerhetspolitik och andra politikområden kännetecknas i hög grad av ömsesidiga beroenden mellan länder. För att Sverige ska kunna upprätthålla sin politiska, ekonomiska och militära handlingsfrihet krävs därför insyn och inflytande i olika mellanstatliga sammanhang. Utländskt spionage riskerar att skada Sveriges nationella säkerhet och riskerar även att begränsa vår handlingsfrihet. Det kan i händelse av kris eller krig vara ödesdigert.

Spionagets metoder

För att inhämta information använder andra stater olika metoder, men grunden för allt spionage är att det ska hållas dolt för värdlandets säkerhetstjänst, det vill säga i Sverige Säkerhetspolisen.

Därför krävs att det andra landet använder olika typer av konspirativa metoder och tekniker.

Ett exempel är att inte bestämma tid och plats för möte mellan en underrättelseofficer och agent över telefon eller annan kommunikationskanal – utan istället ha förutbestämda mötestider och mötesplatser och genomföra så kallad antiövervakning före mötet för att avslöja säkerhetstjänstens eventuella spanare.

Det kan också handla om att använda viss typ av utrustning, till exempel särskild programvara för krypterad datakommunikation eller kortvågsradio.

Konspirativt beteende är en inneboende del av spioneriet och visar tydligt att det finns ett uppsåt. Konspiratörn har till syfte att ge omgivningen en falsk bild av vad som verkligen pågår. När Säkerhetspolisen upptäcker kon-

spirativt beteende i Sverige från en främmande makt, tyder det på att det pågår spionage. Att bedriva underrättelseverksamhet med konspirativa metoder och medel är kriminaliserat.

Så arbetar kontraspionage

Kontraspionagets syfte är att förebygga, förhindra och upptäcka samt utreda och beivra brott mot Sveriges säkerhet. Kontraspionage omfattar inhämtning av underrättelser och bedömning av det utländska spionaget. Detta arbete skapar underlag för olika typer av åtgärder för att motverka det säkerhetshotande spionaget. Ett sätt är att systematiskt följa upp de kända underrättelsehoten, alltså de länder som Säkerhetspolisen av erfarenhet vet spionerar i eller mot Sverige. Ett annat sätt är att leta efter de okända hoten. Säkerhetspolisen identifierar då de skyddsvärda verksamheter i samhället som skulle kunna vara föremål för intresse från andra länders underrättelse-tjänster. Genom att varsko personer som arbetar i dessa verksamheter om underrättelsehotet minskas sårbarheten, vilket medför ett ökat skydd för den berörda verksamheten.

Motverkan genom lagföring

Ett sätt att motverka spionage är att utreda och lagföra brottet. Under rubriken Brott mot Sveriges säkerhet i brottsbalkens 19:e kapitel finns flera olika typer av brott, varav spioneri är ett brott med en möjlig påföljd om fängelse i sex år. För grovt spioneri är påföljden fängelse längst fyra år och högst 18 år, eller på livstid.

- Den som med avsikt att gå främmande makt tillhanda obehörigen anskaffar, lämnar, befordrar eller röjer uppgifter, vars uppenbarande för främmande makt kan medföra skada för Sveriges säkerhet döms för spioneri. (BrB 19:5) De inhämtade uppgifterna behöver inte vara hemliga eller ens riktiga.
- Den som med avsikt att gå främmande makt tillhanda hemligen eller med användande av svikliga medel antingen bedriver verksamhet för anskaffande av uppgifter vars uppenbarande för främmande makt kan medföra skada för Sveriges säkerhet eller medverkar till sådan verksamhet döms för olovlig underrättelseverksamhet mot Sverige. (BrB 19:10)
- Den som med uppsåt att gå främmande makt tillhanda, här i landet hemligen eller med användandet av svikliga eller otillbörliga medel antingen bedriver verksamhet vars syfte är anskaffandet av uppgifter om någon annans personliga förhållanden eller medverkar till sådan verksamhet mer än tillfälligt, döms för olovlig underrättelseverksamhet mot person. (BrB 19:10b)
- Den som utan avsikt att gå främmande makt tillhanda obehörigen anskaffar, lämnar, befordrar eller röjer uppgifter av hemlig natur döms för obehörig befattning med hemlig uppgift. (BrB 19:7)

- Den som av grov oaktsamhet antingen befordrar, lämnar eller röjer en hemlig uppgift, eller hanterar den så att fara uppkommer för att någon obehörig kan ta del av den döms för vårdslöshet med hemlig uppgift. (BrB 19:9)

Persona non grata – en av flera åtgärder

Det är inte alltid Säkerhetspolisen kan gripa någon eller att åklagaren kan åtala. I de fallen kan Säkerhetspolisen i stället bidra till att minska hotet eller sårbarheten genom underrättelser till en annan myndighet som har möjlighet att genomföra åtgärder.

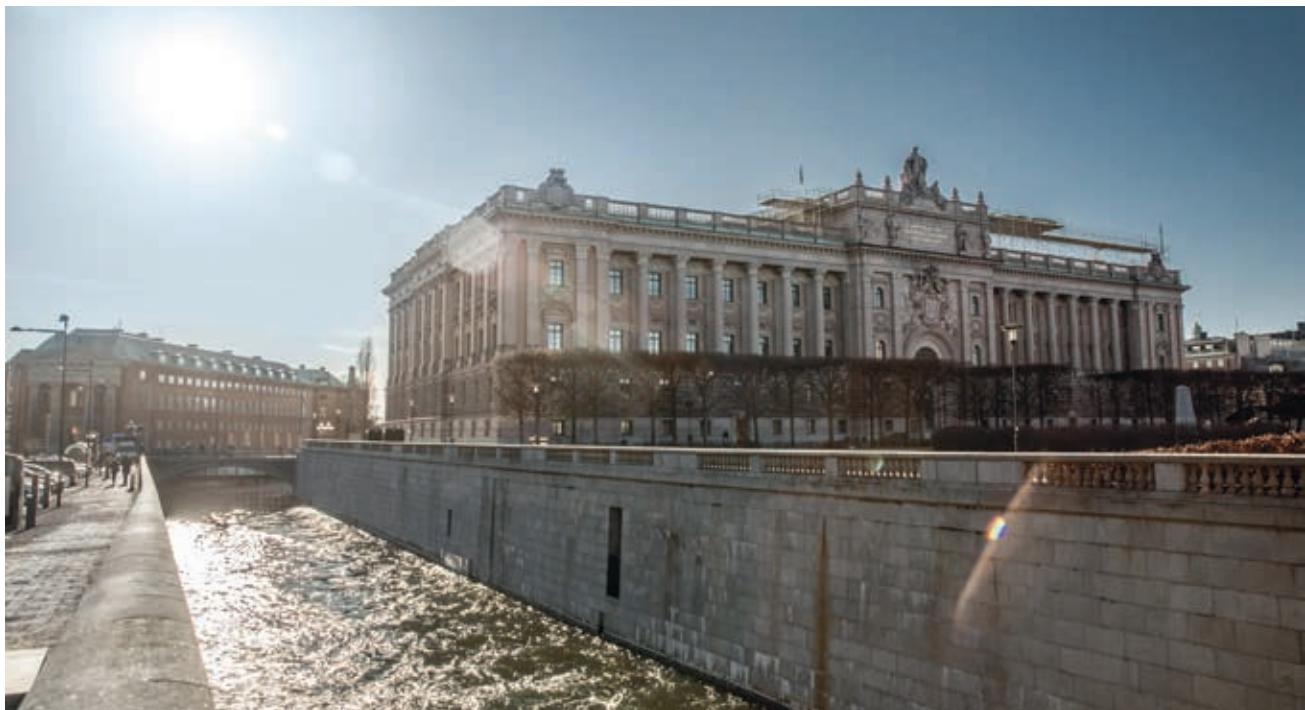
Så är exempelvis fallet med en utländsk underrättelseofficer som arbetar under diplomatisk täckmantel och därmed har straffrättslig immunitet. Då kan Säkerhetspolisen vända sig till regeringen och underrättelseofficeren kan förklaras för persona non grata, det vill säga icke önskvärd i landet. Ett annat exempel är vid elektroniska angrepp där ägaren av den angripna datorn eller nätverket kan vidta skyddsåtgärder för att avbryta spionaget.

Genom Säkerhetspolisens föreläsningsverksamhet blir hundratals personer i skyddsvärda verksamheter varje år medvetna om underrättelsehotet. De blir därmed mindre mottagliga för värvningsförsök och kan agera med större försiktighet då de använder datorer och mobiltelefoner. Säkerhetspolisens underrättelser resulterar i att skyddet för den skyddsvärda verksamheten – säkerhetsskyddet – stärks.

Teknisk inhämtning

En allt större del av det utländska spionaget bedrivs med hjälp av teknisk inhämtning. Det beror dels på att den tekniska utvecklingen gör att ett alltmer sofistikerat tekniskt spionage är möjligt, dels på att sårbarheterna i vårt samhälle ökar. Säkerhetspolisen motverkar därför spionage som sker genom såväl inhämtning med hjälp av agenter som it-intrång, signalspaning och andra tekniska metoder.

Det handlar om Sveriges säkerhet

Den 1 april 2019 är ett viktigt datum för myndigheter och företag med verksamhet "av betydelse för Sveriges säkerhet". Då börjar den nya säkerhetsskyddslagen gälla.

– Den kommer att ha stor påverkan på samhället. Också de som tidigare inte har berörts har all anledning att fundera på vad den nya lagen innebär för dem,
säger Fredrik Agemark, enhetschef för säkerhetsskydd.

Vilka samhällsfunktioner är så viktiga att Sverige som stat får svårt att fungera utan dem? Så kritisera att de aldrig helt och hållet kan repareras om de slås ut? Har vår myndighet eller vårt företag sådan verksamhet, direkt eller indirekt? Det är frågor som många verksamhetsutövare, som det heter på lagspråk, har skäl att ställa sig våren 2019.

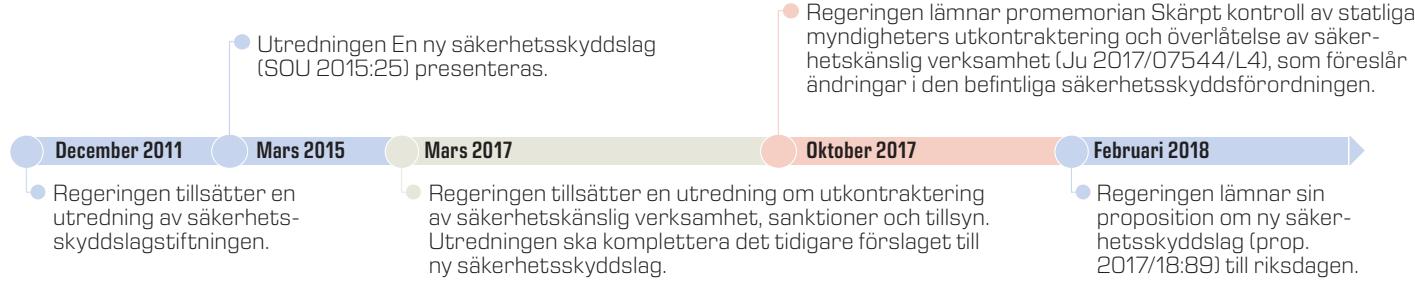
– Det kan handla om verksamheter som, om de skadas, i sin tur kan skada andra verksamheter. Till exempel ett företag som levererar tjänster till en viktig myndighet, säger Fredrik Agemark.

Begreppet Sveriges säkerhet kan delas in i ytter säker-

het, såsom militär förmåga och försvarsunderrättelseverksamhet, och inre säkerhet. I den sistnämnda ingår att skydda vårt statsskick, demokratin och rättsväsendet, nationellt kritisk infrastruktur inom områden som energi, telekom och transport, samt nationellt skadegenerande verksamhet som kärnkraftverk, kraftverksdammar eller mikrobiologiska laboratorier. Sveriges ekonomi med nationellt betydelsefulla betalningssystem utgör också en del av begreppet.

När den nuvarande säkerhetsskyddslagen kom till 1996 ägdes kritisk infrastruktur till största del av den svenska staten. Så är inte fallet idag, och i den nya lagen förtydli-

Så skärps säkerhetsskyddslagstiftningen

gas därför att bestämmelserna även gäller privata aktörer. Bland annat har begreppet rikets säkerhet bytts ut mot Sveriges säkerhet.

– Ett annat område där det funnits ett stort behov av att uppdatera lagen är inom informationssäkerhet. Det har till exempel blivit tydligare hur sekretessbelagda uppgifter ska klassificeras. Den nya lagen innehåller också viktiga förtydliganden om utländska intressen som Sverige åtagit sig att skydda genom internationella samarbeten, säger Fredrik Agemark.

Ansvaret för att myndighetens eller företagens säkerhetsskydd uppfyller kraven ligger, precis som tidigare, på verksamhetsutövaren. Utgångspunkten för säkerhetsskyddsarbetet är den säkerhetsskyddsanalys som myndigheten eller företaget ska göra för att identifiera och bedöma säkerhetssäkra verksamheter.

Föreskrifter och vägledningar

Vid Säkerhetspolisen har arbetet med att förbereda för den nya lagen pågått under lång tid. I mars 2019 ger Säkerhetspolisen ut nya föreskrifter inom säkerhetsskydd som kompletterar den nya lagen och förordningen med mer detaljerade bestämmelser. Under våren publiceras också ett antal vägledningar som ska fungera som stöd i tillämpningen av föreskrifterna.

– Närast planerar vi för utbildningsinsatser, i första hand riktat till de sektorsmyndigheter som har ett särskilt ansvar inom säkerhetsskydd, säger Fredrik Agemark.

Vad som räknas som verksamhet av betydelse för Sveriges säkerhet är en återkommande fråga till Säkerhetspolisen.

– Säkerheten kring en stor fotbollsmatch påverkar många människor, men den påverkar inte på den nivån att det kan få konsekvenser för Sverige som stat. Säkerhet

Mer information på webbplatsen

Säkerhetspolisens föreskrifter, vägledningar och annan information för dig som arbetar med säkerhetsskydd finns på sakerhetspolisen.se/sakerhetsskydd.

i offentlig miljö där ett terrorattentat skulle kunna ske omfattas inte heller av säkerhetsskyddslagen. Förebyggande åtgärder för skydda Sveriges riksdag eller en kraftverksdamm mot attentat är däremot något som rör Sveriges säkerhet, säger Fredrik Agemark.

Fredrik Agemark

Viktiga begrepp i den nya säkerhetsskyddslagen

Säkerhetssäkra verksamhet: Verksamhet som är av betydelse för Sveriges säkerhet eller som Sverige har förbundit sig att skydda genom internationella åtaganden. Det är den verksamheten som säkerhetsskyddslagstiftningen ska skydda.

Säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter: Uppgifter som rör säkerhetssäkra verksamheter och som därför omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen. Uppgifterna delas in i fyra säkerhetsskyddsklasser utifrån vilken skada som kan uppstå om de röjs.

Säkerhetsskyddsanalys: Den som bedriver säkerhetssäkra verksamhet är skyldig att göra en säkerhetsskyddsanalys, och sedan planera och vidta de säkerhetsskyddssättgärder som behövs. Åtgärderna delas in i informationssäkerhet, fysisk säkerhet och personalsäkerhet. En säkerhetsskyddsanalys kan även behövas inför en upphandling för att avgöra om ett säkerhetsskyddsavtal behövs.

Informationssäkerhet: Ska förebygga att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter röjs, ändras, görs otillgängliga eller förstörs.

Fysisk säkerhet: Ska förebygga att obehöriga får tillträde till områden, byggnader, anläggningar och objekt där säkerhetssäkra verksamheter bedrivs.

Personalsäkerhet: Ska förebygga att personer som inte är pålitliga från säkerhetsskyddssynpunkt arbetar i säkerhetssäkra verksamheter. Här ingår också åtgärder för att de som arbetar i säkerhetssäkra verksamheter ska ha tillräckliga kunskaper om säkerhetsskydd.

Regeringen inför nya regler för vissa typer av utkontraktering, genom en ändring i säkerhetsskyddsförordningen (1996:633). För Säkerhetspolisen innebär det bland annat sätt att ytterst kunna stoppa en upphandling som kan vara skadlig för Sveriges säkerhet.

Utredningen Kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen (SOU 2018:82) presenteras. Bland annat föreslås sanktioner för den som bryter mot regelverket.

Den nya säkerhetsskyddslagen (2018:585) och den nya säkerhetsskyddsförordningen (2018:658) börjar gälla.

April 2018

Maj 2018

November 2018

Mars 2019

April 2019

Januari 2021

Den nya säkerhetsskyddslagen (2018:585) beslutas av riksdagen.

Säkerhetspolisen ger ut nya föreskrifter om säkerhetsskydd (PMFS 2019:2) som ska gälla från den 1 april. Föreskrifterna innehåller mer detaljerade bestämmelser som kompletterar den nya lagen och förordningen.

Kompletteringarna till den nya säkerhetsskyddslagen (SOU 2018:82) föreslås börja gälla.

Bättre – men bristerna består

2016 genomförde Säkerhetspolisen en säkerhetsskyddsinventering hos cirka 100 myndigheter. Under 2018 gjordes första uppföljningen och den visar att många brister kvarstår.

Precis som 2016 omfattar den särskilda inventeringen sådana myndigheter som Säkerhetspolisen ger rådgivning till och har tillsyn över och inriktningen har varit det interna säkerhetsskyddet.

Mycket har blivit bättre, men fortfarande finns brister i arbetet med säkerhetsskyddsanalys och säkerhetsskyddade upphandlingar. Det framgår också att de myndigheter som hanterar generella säkerhets- och säkerhetsskyddsfrågor i sin kärnverksamhet även är de som hanterar sitt eget säkerhetsskydd bäst.

Veronica och Kristian är två av Säkerhetspolisens medarbetare som har arbetat med såväl årets inventering som den som gjordes 2016.

– Ett framgångsrikt sätt att bygga säkerhetskultur i en verksamhet är att lyfta in den i kärnverksamheten. Men för alla verksamheter är säkerhetsskyddsarbetet inte en del av kärnverksamheten. Då är det extra viktigt med en väl utförd säkerhetsskyddsanalyse, säger Veronica.

Enkelt förklarat ska säkerhetsskyddsanalysen ge svar på frågorna ”vad som ska skyddas, mot vad och hur”.

– Bara då vet myndigheten vad som är viktigast av vad som är värt att skydda, själva toppen på pyramiden. Därefter kan säkerhetsskyddet inrikta och dimensioneras, säger hon.

Upphandlingar en möjlig svag länk

Kristian instämmer.

– En säkerhetsskyddsanalys är fortfarande grunden till allt säkerhetsskyddsarbete. En dålig eller obefintlig säkerhetsskyddsanalys ger kaskadeffekter, det vill säga att det skapas brister i hela skyddskedjan och då kan inte toppen av triangeln skyddas, säger han.

De tre beständsdelarna som är avgörande för ett gott säkerhetsskydd är informationssäkerhet, fysisk säkerhet och personal-säkerhet. Till de delarna bör läggas en fjärde: grundliga rutiner för säkerhetsskyddade upphandlingar.

Årets inventering visar att det finns brister hos myndigheterna även inom detta område.

– En motståndare letar alltid efter den svagaste länken i säkerhetskedjan. Är en säkerhetsskyddad upphandling vid en skyddsvard verksamhet inte korrekt utförd, är det en möjlig svag länk, säger Veronica.

– Säkerhetsskydd är ett system av åtgärder, en kedja som inte är starkare än den svagaste länken, säger Kristian.

Utbildade säkerhetsskyddschefer positiv förbättring

Då någon slutanalys inte är färdigställd är det för tidigt att i detalj jämföra resultaten av inventeringarna.

– Systematiska brister tar tid att åtgärda. En positiv sak som kan lyftas fram är dock att fler säkerhetsskyddschefer vid de verksamheter där vi utövar tillsyn och rådgivning anser sig vara utbildade inom säkerhetsskydd, säger Kristian.

Det stämmer väl med det faktum att Säkerhetspolisen tillsammans med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB sedan 2016 hållit utbildningar i säkerhetsskydd för drygt 200 säkerhetsskyddschefer.

– I kommande undersökningar kommer vi att se effekterna av den utbildningsinsatsen. Och genom att dra lärdomar av svaren i enkäterna kan vi rikta utbildningsinsatserna framöver, säger Veronica.

Fotnot: Kristian och Veronica heter egentligen något annat.

100

Antalet myndigheter som genomfört en säkerhetsskyddsinvetering på uppdrag av Säkerhetspolisen.

200

Antalet säkerhetsskyddschefer MSB och Säkerhetspolisen utbildat sedan 2016.

Sex frågor, sex steg

– svaren som krävs i en säkerhetsskyddsanalys

■ Vad är målet med verksamheten?

En verksamhetsbeskrivning är viktig för att veta verksamhetens ansvar och vilka övergripande processer verksamheten består av – liksom verksamhetens beroende av andra funktioner, både interna och externa.

■ Vilka är verksamhetens skyddsvärden?

Vilka verksamhetsdelar berör Sveriges säkerhet – och vilka delar gör det inte? Här krävs ett tydligt klargörande kring vad som är skyddsvärt utifrån ett säkerhetsskyddsperspektiv – och bedömningen måste dokumenteras tydligt. Tänk på att det är skillnad på verksamhetsskydd som rör verksamhetens egna behov och säkerhetsskydd som rör skyddsvärden med bärning på Sveriges säkerhet.

■ Vilka konsekvenser är oacceptabla?

En viktig del av säkerhetsskyddsanalysen är konsekvensanalysen. Dess syfte är att bedöma konsekvenserna av att skyddsvärdet angrips eller röjs – vilket är omöjligt att acceptera och måste motverkas.

■ Vad är hotet?

Övertänkta och anpassade skyddsåtgärder kräver beskrivning av hoten och en motståndares förmågor. Att hoten ska bli verklighet ska inte sannolikhetsberäknas i en säkerhetsskyddsanalys – istället är det konsekvenserna i föregående fråga som styr: konsekvenser som bedömts oacceptabla får inte ha ett hot över sig som kan realiseras. Och hotbedömningen ska vara långsiktig och ta höjd för förändrade hot.

■ Vilka sårbarheter finns?

Nästa steg är att identifiera och analysera sårbarheter kopplade till verksamhetens skyddsvärden och som kan utnyttjas av en angripare utifrån de förmågor som räknats upp i hotbedömningen. Sårbarhetsanalysen kan till exempel utgå från verksamhetens säkerhetspolicy, kontroller av befintlig fysisk säkerhet och genomförda penetrationstester av befintliga it-system.

■ Vilka skyddsåtgärder ska väljas?

Identifierade sårbarheter ska bedömas och värderas i förhållande till varandra – för att sedan knytas till lämpliga skyddsåtgärder. De åtgärderna kan delas in i tre kompletterande och heltäckande områden: informationssäkerhet, fysisk säkerhet och personalsäkerhet. Först då har verksamheten en generell säkerhetsskyddsanalys.

Håven som hittar sårbarheter

– men registerkontrollen är bara en del i säkerhetsprövningarna

På fem år har Säkerhetspolisens registerkontroller ökat med 48 procent. Förklaringen är en större medvetenhet i samhällets syn på säkerhetsprövningar.

– Men en registerkontroll är bara en del av säkerhetsprövningen. En sådan måste vara betydligt bredare och grundligare, säger Fredrik Agemark, enhetschef för säkerhetsskydd.

När en person ska rekryteras till en säkerhetsklassad tjänst, ska rekryterande verksamhet genomföra en säkerhetsprövning: Det är en allomfattande bedömning över hur lämplig personen är från säkerhetssynpunkt för den säkerhetsklassade tjänsten.

En del i den säkerhetsprövningen är att begära en registerkontroll från Säkerhetspolisen. I den hämtas upp-

lysningar från bland annat belastningsregistret, misstankeregistret och andra uppgifter som behandlas med stöd av polisdatalagen. Dessa sammanställs och resultatet överlämnas till Registerkontrolldelegationen vid Säkerhets- och integritetsskydds-nämnden (SIN). Delegationen ska avgöra om det som framkommit ska lämnas ut till den myndighet som tänker sig att anställa personen. Upp-

giften kommer då att bli en del av den säkerhetsprövning som myndigheten gör.

– Säkerhetspolisen är handläggande myndighet för registerkontroller och vid ett eventuellt utfall är det inte vi som är beslutsfattare utan SIN, säger Fredrik Agemark.

SIN:s vanligaste svar till den myndighet som begärt en registerkontroll är "Ingen uppgift att redovisa". Därmed är SIN att betrakta som själva integritetsfiltret i registerkontrollprocessen – de gör en relevansbedömning om vad som ska lämnas ut till respektive myndighet. Vid utfall har den enskilda oftast möjlighet att vända sig till Säkerhetspolisen med ett yttrande, innan SIN fattar ett sluttgiltigt beslut i frågan. Och det är SIN som fattar beslut om vad som ska delas, både till den enskilde och till den potentiella arbetsgivaren.

– Det är viktigt att komma ihåg att ett utfall i en registerkontroll inte är att likställa med att den enskilda personen gjort något fel. Vad som efter söks är faktorer som påverkar lämpligheten och sårbarheter som gör att en person kan vara olämplig för den aktuella tjänsten. Exempel på sårbarheter kan finnas i personens ekonomi, bakgrund och liknande. Det handlar i slutändan om en bedömning om personen kan anses lämplig, lojal och pålitlig för att ges tillgång till uppgifter i en verksamhet av betydelse för Sveriges säkerhet.

Fler registerkontroller att vänta
En svensk säkerhetsprövning skiljer sig därmed i internationell jämförelse: här är registerkontrolle

JJ Ett utfall i en registerkontroll är inte att likställa med att den enskilda personen gjort något fel.

lad till sökt tjänst och inte till personen, vilket är det vanligaste i andra länder. Därmed kan en individ söka två olika tjänster hos samma svenska myndighet – och bara befinnas vara lämplig för anställning för den ena av tjänsterna. Säkerhetsprövningen är alltså specifik för varje tjänst.

– En sådan säkerhetsprövning omfattar inte bara registerkontroll utan även referenstagning, bakgrundsgranskning och personliga samtal. I de samtalena måste ibland integritetskänsliga frågor ställas i syfte att upptäcka personliga sårbarheter ur myndighetens perspektiv, säger Fredrik Agemark.

Och det är alltid den aktuella myndigheten som beslutar om anställning efter genomförd säkerhetsprövning.

Ny lag 1 april

Den 1 april 2019 träder ny säkerhetsskyddslagstiftning i kraft, vilket innebär att antalet registerkontroller sannolikt kommer att öka ytterligare. Det beror på att den nya lagstiftningen breddar innehördheten av säkerhetskänslig verksamhet samt nu även omfattar enskilda verksamhetsutövare.

– Lagen omfattar nu alla som bedriver verksamhet som har betydelse för Sveriges säkerhet. För att möta den ökningen kommer effektivare registerkontrollhantering införas. Redan i dag genomförs kontinuerliga uppdateringar av genomförda registerkontroller av Säkerhetspolisen, men även rekryterande myndigheter måste ha större kontinuitet i sina säkerhetsprövningar, säger Fredrik Agemark.

3 frågor om registerkontroll

Måste rekryterande myndighet ha individens samtycke till att registerkontroll genomförs?

Ja. Samtycke är ett krav enligt 19 § säkerhetsskyddslagen.

Kan Säkerhetspolisen registerkontrollera flera kandidater till en tjänst på samma gång?

Nej. Bara en potentiell medarbetare åt gången kan genomgå registerkontroll.

Ska den registerkontrollerades äkta hälft fyllas i som medkontrollerad?

Ja. Make och maka, registrerad partner och sambo ska kontrolleras när det gäller registerkontroll för tjänster i säkerhetsklass 1 eller 2.

Fakta om säkerhetsskydd

– så fungerar det

Genom olika insatser arbetar Säkerhetspolisens säkerhetsskydd för att höja säkerhetsnivån i samhället. Exempel på sådana insatser är analyser och rekommendationer till svenska myndigheter om hur de kan anpassa sitt skydd.

Sverige ska skyddas

Om vissa verksamheter i Sverige utsätts för ett angrepp, kan det orsaka allvarliga konsekvenser för landets säkerhet. Det kan till exempel handla om verksamheter som berör energi- eller vattenförsörjningen, telekommunikationen eller transportsektorn. Verksamheterna, däribland myndigheter, kan i sitt uppdrag behöva hantera hemliga uppgifter. Om dessa uppgifter röjs, förstörs eller ändras kan det inverka på Sveriges säkerhet. Vissa verksamheter kan dessutom behöva ett särskilt skydd mot terrorism. Om de

angrips blir konsekvenserna för Sverige mycket allvarliga.

Så förhindras brotten

De nämnda verksamheterna behöver ett särskilt skydd, ett så kallat säkerhetsskydd. De måste ha ett lämpligt skydd för att förebygga att hemliga uppgifter röjs, ändras eller förstörs (informationssäkerhet). Vidare måste de också se till att obehöriga inte har tillträde till platser där det finns tillgång till hemliga uppgifter eller där verksamhet som har betydelse för Sveriges säkerhet bedrivs (fysisk säkerhet). De måste dessutom se till

att personer som inte är pålitliga från säkerhetssynpunkt hindras att delta i verksamhet som har betydelse för Sveriges säkerhet (personalsäkerhet).

Delarna som ska skyddas – och åtgärderna som kan göras

Det är viktigt att identifiera de skyddsvärda delarna, det vill säga de delar av verksamheten där konsekvenserna av ett angrepp får betydelse för Sveriges säkerhet eller som behöver skyddas mot terrorism. Detta görs i en säkerhetsskyddsanalys.

Det är utifrån det som verksam-

Tillsyn – Rådgivning – Registerkontroller – Personliga samtal

Säkerhetspolisens ansvar enligt säkerhetsskyddslegitimationen

Tillsyn och rådgivning

Säkerhetspolisen inriktar själv sin tillsynsverksamhet och prioriterar då samhällets mest skyddsvärda verksamheter. Det innebär att kontrollerna främst inriktas på de verksamheter där konsekvenserna av ett angrepp skulle bli så allvarliga att Sverige som nation drabbas. När Säkerhetspolisen beslutat att kontrollera säkerhetsskyddet vid en myndighet, kontaktas myndigheten som sedan får en viss tid att förbereda sig innan granskningen sker. Vid en tillsyn kontrollerar Säkerhetspolisen att organisationen följer

de lagar och regler om säkerhetsskydd som gäller samt att säkerhetsskyddet är tillräckligt för den verksamhet som bedrivs.

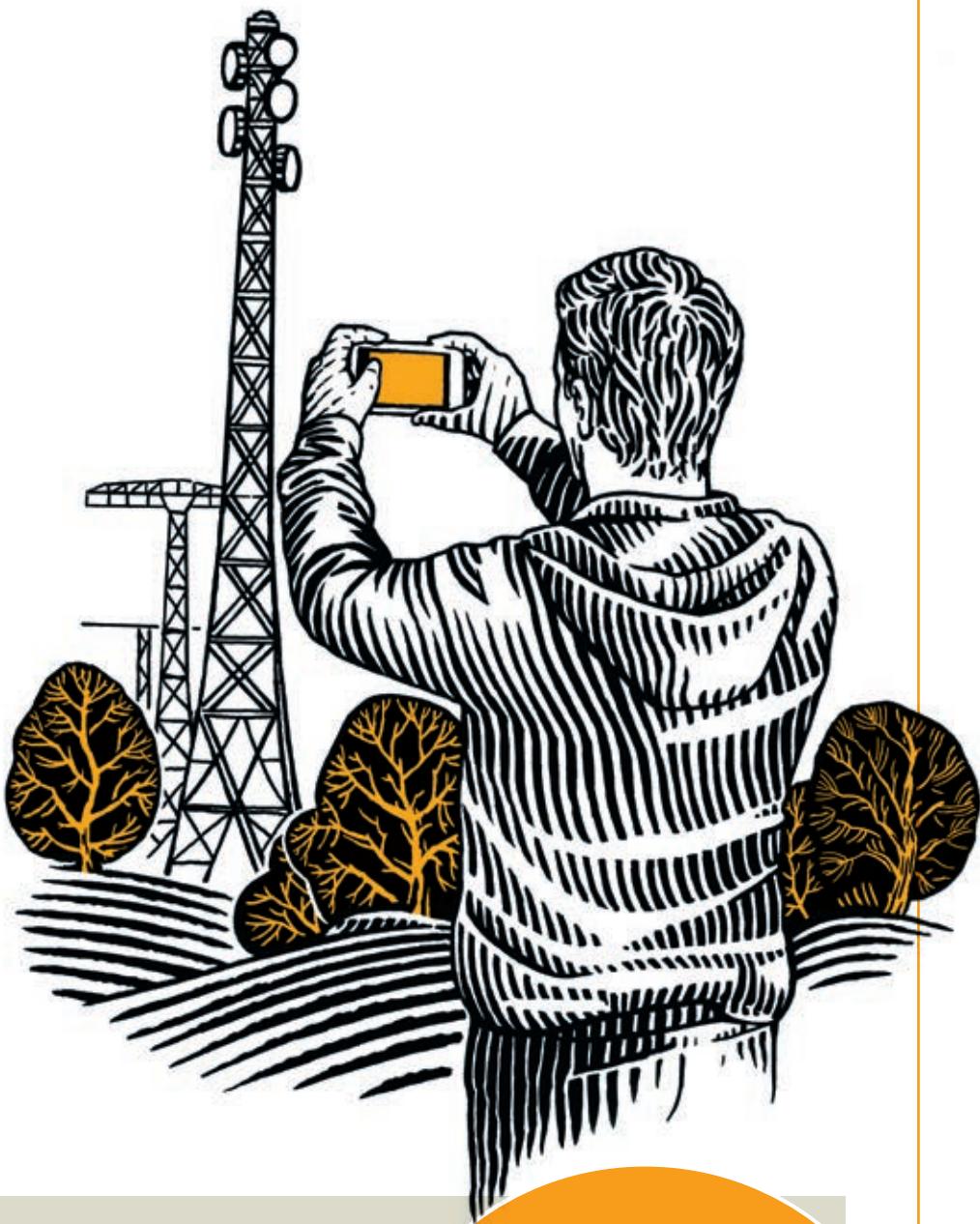
En typisk tillsyn omfattar granskning av organisationens säkerhetsskyddsanalys och övrig relevant dokumentation. Därefter görs en tillsyn på plats och verksamhets- och säkerhetsansvariga på myndigheten intervjuas. I vissa fall genomförs en teknisk granskning av säkerheten i organisationens it-system. Då testas bland annat systemens förmåga att motstå elektroniska angrepp.

Efter tillsynen ger Säkerhetspolisen förslag på åtgärder som kan förbättra säkerhetsskyddet hos myndigheten.

Säkerhetspolisen lämnar löpande råd till skyddsvärden för att reducera och förbättra säkerhetsskyddet. Det sker även riktade utbildningar som säkerhetsskyddscheftsbildningar.

Säkerhetsprövning

Förutom tillsyn och rådgivning har Säkerhetspolisen även ett ansvar enligt säkerhetsskyddslegitimationen att genomföra registerkon-

heten bedömt som skyddsvärt i säkerhetsskyddsanalysen som säkerhets-skyddsåtgärderna ska vidtas. Det är viktigt att skyddsåtgärderna samverkar och att man inte enbart vidtar åtgärder inom ett område, till exempel tillträdesbegränsning. Att ha ett välanpassat områdesskydd eller så kallat skalskydd räcker inte som skyddsåtgärd om det samtidigt finns en insider som röjer uppgifter, eller om det elektroniskt går att komma åt det som är skyddsvärt. Ytterst är det verksamhetens ansvar att se till att det finns tillräckliga, samverkande säkerhetsskyddsåtgärder på plats.

troller efter ansökan från myndigheter.

Registerkontrollen är en del av den säkerhetsprövning som myndigheter måste genomföra och fungerar som underlag när myndigheten sedan fattar beslut om anställningar. Beslut om utlämnanade av uppgifter i samband med registerkontroller beslutas av Registerkontrolldelegationen.

Säkerhetsprövningens syfte är att bedöma om en person är lämplig, lojal och pålitlig från säkerhetssynpunkt. En del av säkerhetsprövningen är att Säkerhetspolisen kontrollerar personen mot olika polisiära register.

Det är alltid anställande myndighet som beslutar om anställning.

Personliga samtal

Säkerhetspolisen ansvarar enligt säkerhetsskyddslagstiftningen för att hålla personliga samtal med personer som i sin tjänst i stor omfattning ska arbeta med information som kan ha synnerlig betydelse för Sveriges säkerhet. Syftet är bland annat att blivande personal eller uppdragstagare blir medvetna om att de kan bli ett mål för till exempel en spion.

122 313

Så många registerkontroller gjorde Säkerhetspolisen 2018. Det är en ökning med 12,5 procent jämfört med 2017.

En vanlig dag – ett ovanligt jobb

Du skyddar, tränar, planerar, transporterar och ansvarar för skyddspersonens säkerhet 24 timmar om dygnet, sju dagar i veckan. Arbetet på personskyddet är ett unikt jobb, men vad innebär det i praktiken? Hur ser arbetsuppgifterna ut?

Och hur funkar det att kombinera med ett liv utanför jobbet? Vi samlade fem medarbetare vid Säkerhetspolisens personskyddssektion, med olika befattningar, för ett samtal om en vanlig dag i ett ovanligt jobb.

■ Malte, livvakt till statsministern:
Det är Sveriges svåraste och intressantaste polisjobb. Här är du projektledare och gör så mycket annat. Allt från att fixa teaterbiljetter som fungerar ur skyddssynpunkt till att se till att hantera svåra och oförutsedda händelser.

■ Jenny, gruppchef med ansvar för skyddet av två skyddspersoner: Det är också en avvägning i att min skyddsperson ska ju må bra i det här. Min skyddsperson ska tycka att det är hyfsat bekvämt att ha med mig.
■ Magnus, jobbade tidigare som livvakt, jobbar nu med eventsäkerhet

och tekniska skyddsåtgärder: Vid första anblicken låter det ganska enkelt. Du följer med din skyddsperson. Sedan när man börjar jobba, då märker man att det är ett väldigt komplext yrke. Det gäller att vara alert den där minuten. Den där sekunden. Den där måndagen. Det är kanske då

det händer. Just där och då ska du vara som bäst. Komplexiteten i att ha fokus där och kanalisera allting, vara alert, tempoväxla.

Ni har ett stort ansvar för en annan person, hur känns det?

■ Malte: Det får ju inte hända någonting. Det är verkligen så. Jag vill aldrig att det ska hända någonting på mitt skift och jag vill ju inte att det ska hända någon annan. Det tar lång tid att bygga upp det här förtroendet. Därför är det så viktigt att förvalta förtroendet från en skyddsperson, från andra externa, för det går jättefort att bli av med. Det är ett stort ansvar, samtidigt kittlande, det är därför det är kul att vara här, det är anledningen att jag är här.

■ Fredrik, säkerhetschaufför: Det här gäller även säkerhetschaufförsrollen. Vi ligger mitt emellan allting, där den viktigaste egenskapen är att man är bra på att slå på och slå av. För om inte jag skulle kunna slå av ordentligt, då kan jag inte vara på när jag väl behöver det. Det är mycket tid när vi inte har något uppdrag, och sedan kommer ett uppdrag och då ska det vara nu eller så är det planerat och i vilket fall som helst ska det vara bra.

Varför sökte ni er till Säkerhetspolisen?

■ Magnus: Jag jobbade på ett lokalpolisområde innan och tyckte att det här lät som ett intressant yrke. Jag fick bilden av att man fick resa och uppleva många olika platser och att det var ett jobb med stort ansvar ner på individnivån. Det var väldigt tilltalande.

■ Jenny: Jag är inte livvakt i grund och botten. Jag var yttre befäl innan på Polismyndigheten och regional insatsledare. På ledningsplats har jag många gånger samverkat med Säkerhetspolisen. Då tyckte jag så klart att det verkade intressant. Det är häftigt att se vad man kan uppnå när man samverkar och det var mycket det jag attraherades av. Sedan har de jag har samverkat med på Säkerhetspolisen

varit otroligt sympatiska och bra människor.

■ Malte: För mig var det en bra fortsättning efter att jag jobbat som polis i 13 år. Det var ett sätt att utvecklas. Man får lösa uppgiften i Burma eller i Bangkok eller i Lycksele. Det är kul och lockande. Jag har sett och gjort saker som jag aldrig hade gjort annars.

Jag har sett och gjort saker som jag aldrig hade gjort annars.

■ Christer, livvakt: När jag sökte in till Säkerhetspolisen var det de fysiska kraven som gick att läsa sig till. Men det handlar till stor del om

social kompetens och vilja att utvecklas. Just den personliga utvecklingen var det som triggade mig. Utbildningen som livvaktsutbildning är den bästa utbildning jag har genomgått inom polisen.

■ Fredrik: I mitt fall sökte jag mig till Säkerhetspolisen som en utveckling av mitt förra jobb. Jag jobbade tidigare som chaufför åt Kungliga hovstallet i några år. Då lärde jag känna livvakter och förstod att det fanns säkerhetschaufförer på Säkerhetspolisens personskydd. När jag hörde att de sökte folk, så sökte jag mig hit.

Vad är bra med ert jobb?

■ Malte: Personskyddet är ett lag. Alla delar och drar sitt strå till stacken. Det är en bra arbetsplats, som tar hand om sina anställda. Som polis är kollegorna viktiga. Här är ett ställe där det är väldigt kollegial stämning. Det gör att det är roligt att gå till

Vad innebär jobbet?

■ Magnus: Arbetar med evenemangssäkerhet. Det består av att titta på helheten på exempelvis en plats eller byggnad, det fysiska skyddet, inpasseringskontroller och eventuellt, med hjälp av Polismyndigheten genomföra ett bombsök. Den andra delen är teknisk säkerhet. Att titta på fysiskt skydd på bostäder och genomföra olika typer av säkerhetsåtgärder till skyddspersoner.

■ Jenny: Gruppchef för två skyddspersoner. Schemalägger deras livvakter dag och kväll. Har arbetsmiljö- och personalansvar för de här livvakterna, med utvecklingssamtal och lönesamtal. Planerar resor ihop och har dialog med medarbetarna om bokningar med mera. Ansvarar för vissa insatser.

■ Malte: Jobbar som livvakt till statsministern. Medverkar i förstärkta livvaktsskyddet, en grupp livvakter som planerar och genomför resor med skyddspersoner där det krävs utökade säkerhetsåtgärder, till exempel i konfliktzoner.

■ Christer: Livvakt. Svarar ibland som gruppchef. Är med i Säkerhetspolisens båtgrupp. Följer den skyddsperson som han är schemalagd för.

■ Fredrik: Säkerhetschaufför som kör flera skyddspersoner. Främst till deras möten, hem och jobb. Fordonsinstruktör. Utvecklar säkerhetschaufförernas utbildning. Hjälper även till vid besök från utlandet, när det exempelvis kommer utländska dignitärer.

På Säkerhetspolisens personskyddssektion arbetar cirka 150 livvakter. Här arbetar också en rad andra yrkesgrupper, till exempel säkerhetschaufförer, administratörer, säkerhetshandläggare, koordinatorer, instruktörer och analytiker.

jobbet – alltid. Just den där känslan att ”för fasen vad roligt”. Det kan vara en liten grej, något kul någon säger eller något kul jobb vi gör. Vi har så bra stämning, man bjuder på sig själv och skapar en trygghet i det.

■ Fredrik: Jag känner också den sammanhållningen här på personskyddet. Vårt jobb som säkerhetschaufförer är ju lite mer ensamjobb än att vara livvakt, men man är samtidigt en del i gruppen. Jag tror att det kan ha med uppdraget att göra. Alla vet vilken grej som vi ska göra och alla har sin lilla pusselbit och man har respekt för varandras roll i det hela. Vi har en bra och tydlig uppdelning och man får frihet inom sitt område.

■ Malte: En stor del av vårt jobb är förberedelsen grundligt i olika faser. Jag gillar att hinna med att ha tid och göra insatser bra. Hinna prata med alla intressenter, göra rekognoseringar klart, och hinna träna. Vi förbereder oss för att göra bra genomföranden och bra utvärde-

ringar och uppföljning. En annan dag kan ju vara en genomförandedag i Kuala Lumpur, vilket också är en bra dag.

Vi har så bra stämning, man bjuder på sig själv och skapar en trygghet i det.

■ Christer: En bra dag för mig är en större programpunkt, där vi har flera skyddspersoner och där vi samverkar tillsammans med andra grupper och kollegor. När vi gör någonting större. Det är så mycket planering i början. Det är mycket helheten av det som jag gillar.

■ Magnus: För mig handlar det om att titta på en stor byggnad eller en större plats inför ett evenemang dit skyddspersoner med livvakt och säkerhetschaufförer anländer, där samarbetar vi även med platschefer, insatschefer, arrangörer och alla tänkbara samarbetspartner. När vi tillsammans har byggt upp ett bra säkerhetsarrangemang kring ett evenemang och genom detta förebyggt mer eller mindre allvarlig brottslighet som terrorbrott så är det mycket motiverande.

Vilka egenskaper behöver en bra livvakt ha?

■ Jenny: Social kompetens. Du kan lära dig att skjuta eller hantera fysiska situationer, men man ändrar inte sin personlighet. Som gruppchef behövs förmågan att kunna samverka med andra kollegor, skyddspersoner eller kunna koordinera en insats.

■ Malte: Handlingskraft. Som livvakt kan du inte vänta på att någon säger åt dig. Du ska självklart ha väl underbyggt beslutsunderlag, men sedan måste du våga agera på den information du har. Du kommer aldrig att ha alla förutättningar för att ta det perfekta beslutet. Du måste kunna vara oerhört flexibel och agera mot en eventuell gärningsperson för att skydda din skyddsperson.

■ Magnus: Du ska vara den som, trots det enorma påslaget av adrenalin, stress, puls, måste kunna agera. Du måste ha kontroll på dig själv och kunna jobba där och då. Antingen har du det i dig, eller så har du det inte i dig. Hur bra du än är, hur bra tränad du än är, hur bra social kompetens du än har – har du inte den där switchen, då går det inte.

■ Malte: Det är det som gör det till det svåraste och intressantaste jobbet i Sverige. För det är inte bara att du ska agera adekvat själv, du ska agera adekvat för att få med din kollega och en skyddsperson från platsen. Och du ska kunna det i en situation där mäniskor agerar på ett helt irrationellt sätt omkring dig.

Foto: Henrik Montgomery/TT

Christer: Du behöver tänka utanför boxen. Vara beredd på att det osanno-

Nummer ett är jag pappa. Nummer tre eller fyra är kanske jobbet.

liko kan inträffa. Att tänka utanför boxen handlar om det, att man inte bara gör sin lilla del, utan tänker på den stora helheten också.

Kan man jobba i personskyddet och ha ett liv vid sidan av?

Jenny: Absolut! Jag har fått ett rikare privatliv sedan jag kom hit. Jag gick från att jobba treskift på Polismyndigheten till att jobba dagtid i princip jämt här på Säkerhetspolisen, om det inte är en insats. Jag är pigg, orkar träna, är sugen på vanlig mat och inte bara skräpmat, jag kan umgås med mina vänner på helgerna. Jag tycker det är ett helt nytt liv.

Malte: Jag försöker jobba strukturerat och vara ledig när jag kan. Det är en avvägning, jag har inte den per-

fekta lösningen. Nummer ett är jag pappa. Nummer tre eller fyra är kanske jobbet. Vår gruppchef idag är fantastisk på att pussla ihop önskemål, vilket också gör att det blir lättare.

Fredrik: Jag tror alla här är ungefär samma personlighetstyper. När det är de här större insatserna, det är samma med oss säkerhetschaufförer, alla räcker upp handen och vill vara med och bidra. Jag tror att vi är på rätt plats, vi som är här, som tycker det är kul när det händer något.

Fotnot: De medverkande heter egentligen något annat.

Personskydd

– så fungerar det

Statschefen, statsråd, riksdagsledamöter och andra skyddspersoner som ingår i den centrala statsledningen ska kunna utföra sina uppdrag under säkra och trygga former. Därför finns Säkerhetspolisens personskyddsverksamhet.

De ska skyddas

Säkerhetspolisen ansvarar för personskyddet för den centrala statsledningen och som omfattar följande funktioner: statschefen, tronföljaren, talmannen, riksdagsledamöterna, statsministern, statsråden, statssekreterarna och kabinettssekreteraren.

Säkerhetspolisen ansvarar också för personskyddet vid officiella besök av utländska statschefer, liksom vid besök av en person som har en ställning jämförbar med en statschef, samt eventuella medlemmar i dennes familj. Ansvaret gäller också besök av utländska talmän, regeringschefer eller utrikesministrar. Även besök av en utländsk partiledare eller en företrädare för en internationell organisation, där besöket kräver särskilda bevaknings- eller säkerhetsåtgärder kan vara Säkerhetspolisens ansvar. I enskilda fall kan Säkerhetspolisen även fatta beslut om personskydd för andra funktioner, till exempel ambassadörer.

Så utformas skyddet

De säkerhetshöjande åtgärder som görs kring en skyddsperson fattas bland annat utifrån en hot- och sårbarhetsbedömning och en bedömning av vilket skyddsvärde en funktion har. Dessutom görs bedömningar för att se om det finns någon hotbild mot evenemang som skyddspersonen ska delta vid. Även bedömningar i förhållande till platsen för evenemanget görs. Sammantaget utgör de bedömningarna grunden för det skydd som sedan utformas vid varje specifikt tillfälle.

Så ser samarbetena ut

Personskyddsarbete handlar till stor del om säkerhetshöjande åtgärder för att våra skyddspersoner ska kunna genomföra sina planerade aktiviteter på bästa sätt. För att skyddet ska bli så bra som möjligt samverkar Säkerhetspolisen bland annat med Hovet, riksdagen, Regeringskansliet, Polismyndigheten, utländska ambassader i Sverige och med säkerhetstjänster i andra länder.

Utformningen av skyddet

– tre delar

Hot- och sårbarhetsbedömning

Beslut om vilka säkerhetshöjande åtgärder som ska vidtas fattas utifrån en hot- och sårbarhetsbedömning och en bedömning av vilket skyddsvärde en funktion har.

Skyddsvärde avser de konsekvenser som inträffar när en skyddsvärd funktion påverkas på ett icke önskvärt sätt, till exempel om en skydds- person hindras att utföra sitt jobb.

Hot avser i personskyddssammanhang en aktörs avsikt att utföra ett fysiskt angrepp på en skydds- person samt den aktuella aktörens förmåga att realisera detta.

Sårbarhet definieras som egenskaper hos eller aspekter kring en skydds- person som kan utnyttjas av en hotaktör med avsikt och förmåga.

Skyddsåtgärder

Säkerhetspolisens skyddsåtgärder utformas efter behov. Den minst omfattande skyddsåtgärden innebär information och rådgivning, till

exempel att Säkerhetspolisen informerar den enskilde om försiktighets- åtgärder hen kan vidta i vardagen eller Polismyndigheten om att en aktivitet ska genomföras på en viss plats. En av de mer omfattande åtgärderna är livvaktsskydd kombinerat med platsbevakning. Säkerhetshöjande åtgärder kan också vara säkra transporter samt tekniska skyddsåtgärder som installation av fysiskt skydd i bostäder eller skyddsunder- sökning.

Ett dimensionerat skydd

De skyddsåtgärder som genomförs ska förebygga, förhindra och försvåra ett angrepp. När skyddsåtgärder planeras är det nödvändigt att bedöma vad en angripare har för förmåga. Angriparens förmågor, till exempel att utöva hot eller använda fysiskt våld, kan förändras och utvecklas. Många gånger är dessa förändringar inte kända eller kan inte bedömas. Säkerhetspolisen tillämpar därför en dimensionerande hotbeskrivning för särskilt skyddsvärda funktioner. En

dimensionerande hotbeskrivning ska beskriva en viss antagen förmåga som skyddet ska motstå och som ska kunna stå sig över tid.

Fakta

Så blir du livvakt

Är du polis och har jobbat i minst ett och ett halvt år efter genomförd examen och aspirantperiod? Då kan du söka till Säkerhetspolisens livvaktsutbildning.

I samband med rekryteringen testas dina personliga egenskaper att bedöma situationer. Därutöver testas begåvning, personlighet, fysik, syn, hörsel, bilkörning och vapenhantering.

Livvaktsutbildningen är cirka 12 veckor lång och följs upp av kontinuerlig vidareutbildning. Säkerhetspolisen söker regelbundet nya livvakter.

Läs mer och ansök på www.sakerhetspolisen.se

Fredrik Hallström

Extrem enhet

Ständiga skarpa hot att hantera.
Motbjudande materia att analysera.
Och förändrad förmåga att följa terrorister.

Valborgsmässaofton 2018 var den perfekta klämdagen. Eftersom den inföll på en måndag gavs möjlighet för många till långledigt. Inte för Fredrik Hallström, biträdande enhetschef för Säkerhetspolisens kontraterrorism och förfatningsskydd. Han hade varit på jobbet långt innan solen gick upp, precis som många av hans kollegor. I flera veckor hade Säkerhetspolisens spanare, utredare, analytiker, beteendevetare och många andra yrkesroller vid myndigheten arbetat dygnet runt.

Nu kom rapporterna om lyckade tillslag i gryningen. De misstänkta hade gripits.

– Först och främst var det oerhört skönt att ingen skadats under insatsen, vare sig misstänkta eller kollegor. Men efter en längre tids anspänning kring att ständigt överväga nya ställningstaganden kring hur hotet skulle hanteras, började ett nytt arbete, säger Fredrik Hallström.

Nu gällde det dels att konstatera om det fanns andra aktörer än de gripna, som kunde genomföra ett attentat, dels att börja det mödosamma arbetet

med att identifiera aktörerna, deras kontakter, konversationer och eventuella val av attentatsmål.

Jobba julafhton

En del av beslagen var avrätningsfilmer från Islamiska staten. Sådana behöver Fredrik Hallströms medarbetare titta på för att försöka identifiera personer, platser och annat. Självklart är det något som är oerhört jobbigt för den som tittar på filmerna.

– Att överhuvudtaget kunna hantera den information som medarbetarna dagligen tar del av är påfres-

tande. Det är ibland en enormt mörk materia som vi arbetar med, säger Fredrik Hallström.

Att arbeta på Säkerhetspolisen innebär ibland perioder med arbete utanför normal kontorstid. Ibland till och med oplanerat skiftarbete dygnet runt under längre tid. Det skiljer sig från många andra svenska arbetsplatser. Men här kan medarbetarna dessutom inte berätta för familj och vänner om orsaken till arbetsbelastningen – ”jag måste tyvärr jobba över” är det som kan kommuniceras.

– Om det så handlar om julafhton är inställningen till uppdraget något att imponeras över. Det jobbas på, ihållande och stringent. Det står i relation till att hoten har blivit så tydliga. Vi måste agera snabbt för att avfärdar eller avvärja dem. Det vet våra medarbetare, säger Fredrik Hallström.

Oklara konklusioner

240 dagar efter insatsen på valborgsmässoafhton åtalades sex män vid Solna tingsrätt: Tre misstänkta för förberedelse till terroristbrott och samtliga sex för brott mot lagen om finansiering av särskilt allvarligt brottslighet. I det flera tusen sidor tjocka förundersökningsprotokollet finns chattkontakter, konversationer och bilder, men det är ändå inte ett underlag som ger en totalbild av vad Säkerhetspolisen gjort eller hur man bedrivit arbetet i ärendet, framhåller Fredrik Hallström.

– Underrättelsearbetet fortsätter när förundersökningen är klar. Därfor går det inte att dra slutsatser kring Säkerhetspolisens överväganden och ställningstagande genom att läsa förundersökningsprotokoll. Vår underrättelseverksamhet är mycket mer komplicerad än så, säger han.

Rättegången i tingsrätten avslutades den 15 februari 2019.

Utredning bakom dom

Ett annat av de ärenden som många av Fredrik Hallströms medarbetare i samarbete med Säkerhetspolisens utredare arbetade med under 2018 gällde hot mot centrala statsledningen och mordförsök i utlandet.

– Här handlade det om en aktör som skickade hotbrev med pulver till hela den svenska regeringen, i ett för oss oklart motiv. Att han sedan skickar en brevbomb utomlands för att någon ska dö, i ett lika oklart motiv, gör det mycket obehagligt. Det faktum att han spårades, grep och åtalades beror till stor del på det enorma utredningsarbete som gjorts vid Säkerhetspolisen liksom det goda internationella samarbetet. Våra utredare har haft ett mycket ansträngt år men deras arbete har verkligen gett resultat, säger Fredrik Hallström.

Svea hovrätt dömde mannen till åtta års fängelse för 21 fall av grovt olaga hot och försök till mord.

Viktigt skydda valet

Inför valet i september var Säkerhetspolisen väl rustad med egna erfarenheter från tidigare valrörelser, god samverkan med Polismyndigheten och lärdomar från val utomlands – allt för att författningsskyddarbetet skulle fungera så bra som möjligt.

– Det fanns farhågor att vit-maktmiljön och den autonoma miljön skulle mobilisera och attackera varandra, men också angripa partiförträdare för etablerade partier. Men det blev en ganska lugn valrörelse ur många perspektiv. Visst fanns det inslag av våld, hot och trakasserier mellan extremistmiljöerna och det förekom incidenter och hot mot centrala statsledningen, men inte i den omfattning som vi befarat, säger Fredrik Hallström.

Oregistrerade kontaktkort används för att stödja terrorism

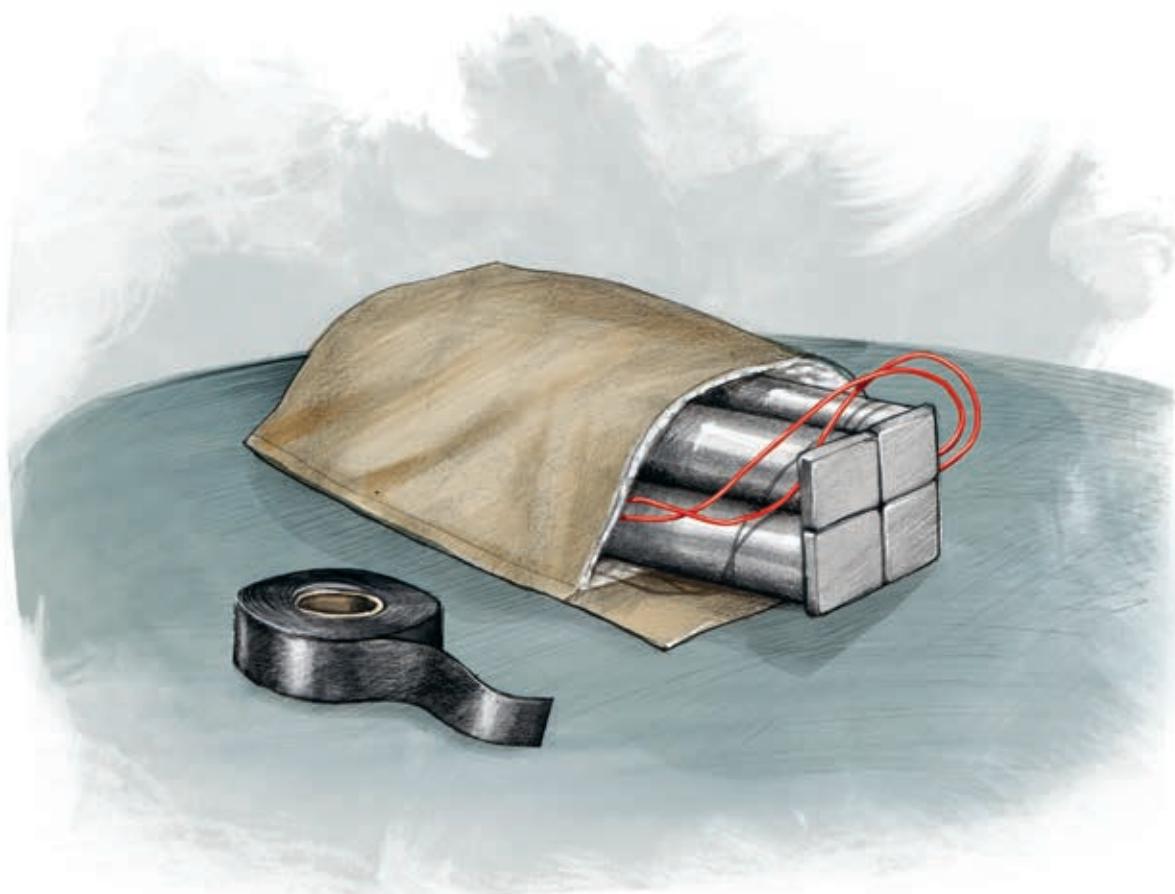
I Sverige är det – till skillnad från flera andra europeiska länder – tillåtet att köpa kontaktkort och telefonnummer utan att identifiera sig eller koppla numret till en individ. Det gör kontaktkorten intressanta för brottsaktiva individer inte minst inom extremistmiljöerna genom möjligheten att anonymt ringa och skicka meddelanden.

De senaste åren har Säkerhetspolisen kunnat se ett nytt användningsområde för oregistrerade svenska kontaktkort, att stödja terrorism i bland annat Syrien och Irak. Det har visat sig att våldsbejakande islamistiska aktörer i konfliktområden använder nummer från oregistrerade svenska kontaktkort i krypterade chattappar där brottsplaner kan diskuteras och propaganda spridas.

– Säkerhetspolisen har uppmärksammat flera fall av massdistribution av telefonnummer i form av inloggningssuppgifter till terrorkopplade utländska aktörer utomlands, säger Fredrik Hallström.

I dagsläget är det mer sannolikt att ett svenskt nummer i konfliktområdet Syrien och Irak inte tillhör en svensk person – ett fenomen som är unikt för just Sverige.

Avsikt kan räcka

I februari 2019 föll IS sista fästen i Irak och Syrien. Därmed har kraften hos terrorgruppen IS att planera och utföra större attentat begränsats. Men IS kan fortfarande genomföra attentat, vilket också skett i Europa under 2018. Gemensamt för flera av de attentaten är att de skett utan större förberedelser, finansieringar och avancerade brottsplaner.

– Nu krävs bara en idé, exempelvis baserad på en upplevd eller reell kränkning. För att sätta skräck i samhället krävs inte mer än en kniv från kökslådan. Det är oerhört svårt för oss att se och upptäcka de hoten, säger Fredrik Hallström.

"Det ska vara jobbigt att vara extremist"

Förhindra attentat är en sak. Förhindra tillväxten i extremistmiljöerna är annan. Båda uppgifterna är avgörande för att lyckas och här är informationsdelning till och från andra myndigheter en viktig del i arbetet.

– Säkerheitspolisen delar information till Polismyndigheten, Tullverket, Kriminalvården och flera andra partier för att de ska kunna agera

inom ramen för sitt uppdrag. Och vi får dessutom mycket viktig information tillbaka från de myndigheter vi arbetar med. Till exempel ska de extremister som ständigt begär bedrägerier inte kunna göra det ostört, eftersom det kan ge pengar som finansierar terrorism. Det ska vara jobbigt att vara brottsaktiv extremist, säger Fredrik Hallström.

Skolan en viktig arena

– Hela det svenska samhället måste kunna hantera problemet med extremistmiljöer. Det totala skyddsnettet måste fungera. Säkerheitspolisen och Polismyndigheten kan inte ensamma stå som garanter för detta, säger Fredrik Hallström.

Han efterlyser att fler samhällsfunktioner skapar förutsättningar för att goda krafter ska se och bekräfta de unga aktörerna som uplever utanförskap.

– Här är skolan en viktig del i den reducerande strategin. Det betyder att vi inte kan ha skolor som bekräftar extremisters idéer, här hänger fundamentalism och våldsbejakande extremism samman, säger Fredrik Hallström.

Kontantkort till terrorister

Kontantkort till mobiler. Hundratals. Alla gratis. Beställda av en och samma person här i Sverige, men som aldrig kommer använda dem själv eller i ett mobiltelefoninät. Istället används de för att bereda tillgång till olika chatt-applikationer.

– Sedan skickas informationen om chattkontot kopplat till ett svenskt mobilnummer till länder som Syrien, Irak, Libyen och Somalia så att en för oss okänd person kan kommunicera krypterat och anonymt. Den och de som håller på så här ser alltså till att hjälpa terroraktörer utomlands genom att tillhandahålla svenska kontantkort, säger Fredrik Hallström.

Ett förbud mot oregistrerade kontantkort skulle försvåra för de här aktörerna.

Ett annat problem för Säkerheitspolisens kontraterrorarbete kopplat till telekommunikation handlar om lagring av data från elektronisk kommunikation, efter en dom i EU-domstolen 2016.

– Om vi får information från en utländsk partner att en viss svensk ip-adress kommunicerat med kända aktörer med uttalade terroravsi

försöker vi så klart kontakta teleoperatören för att ta reda på vem som har den svenska ip-adressen.

Men det går inte. Eftersom det inte finns något krav på lagring idag finns uppgiften inte kvar. Därmed kommer vi inte vidare. Men det gör de aktörer vi vill följa, säger Fredrik Hallström.

Internationellt flöde

Underrättelseflödet hos Säkerhetspolisen är omfattande: Varje månad hanteras över 6 000 underrättelser kring terrorism och ungefär varannan dag handlar det om uttalade, skarpa attentatsavsikter mot mål i Sverige. Någon tydlig ökning eller

minskning i flödet över tid går inte att urskilja, utan flödesförändringar kan bero på genomförda attentat som driver fram fler underrättelser eller att nationella eller internationella politiska utspel görs.

– Det är också ett bevis på att det internationella flödet av kontraterrorrelaterad information mellan säkerhetstjänster fungerar. Det delas och hört mycket information dagligen för att förhindra attentat, säger Fredrik Hallström.

Effektivare mot extremister

Fredrik Hallström har arbetat på Säkerhetspolisen sedan mitten av 1990-talet och ser hur både uppdraget

och medarbetarna förändrats.

– Då var vi mest poliser här. I dag har vi fler och bredare kompetenser bland kollegorna. Det gör oss bättre och effektivare mot de extremister som har för avsikt att begå brott. Här imponerar inte minst de nyare medarbetarna på mig. De utvecklas och lär sig saker väldigt snabbt, vilket krävs. Och viljan och drivkraften som alla medarbetare bidrar med är glädjande, säger Fredrik Hallström.

Så vad driver dig?

– Jag drivs nog av samma motiv som mina medarbetare. Att göra det här landet säkert och bra.

Dold data

'Förnamn Efternamn' har fått uppdrag från Islamska staten att nu genomföra attentat i Sverige. Han har troligen tillgång till handgranater'. Eller 'Förnamn Efternamn kommer från X-land och är redo för "arbete" i Sverige' – två verkliga men anonymisrade exempel på den typ av underrättelser om attentatshot som Säkerhetspolisen hanterar flera gånger i veckan. För att arbeta vidare med den typen av underrättelser och antingen avfärdा eller bekräfta dem, finns ofta informationen som behövs i tele- och datatrafik. Lika ofta finns den informationen inte lagrad hos svenska teleoperatörer och bredbandsleverantörer. Det är ett resultat av att EU-domstolen 2016 slog fast att den dåvarande svenska lagstiftningen stred mot EU-rätten, varvid en rad operatörer och leverantörer slutade lagra data helt medan andra endast lagrar den en kortare tid. Under 2017 föreslogs nya datalagsregler som skulle följa EU-rätten och under 2018 har en lagrådsremiss arbetats fram.

Stoprade signaler

Försvarets radioanstalt, FRA inhämtar uppgifter i data- och teletrafik upp hur en person, "en sändare" utomlands – till exempel i Irak, Libyen eller Syrien – kontaktar ett antal personer i Sverige. Uppmaningen från personen är klar: Begå attentat i Sverige. Gör så här. Jag och vi uppmuntrar och stöttar er, vi kan till och med betala er.

FRA delger Säkerhetspolisen de här uppgifterna och ett intensivt och ofta myndighetsgemensamt underrättelsearbete inleds. När Säkerhetspolisen bedömer att det finns misstanke om brott och därfor inleder en förundersökning, så upphör möjligheten att få mer information och fler underrättelser i ärendet från FRA eftersom lagen säger att FRA inte får lämna de uppgifterna när en förundersökning är inledd. En utredning från 2018 föreslår att lagstiftningen ändras så att Säkerhetspolisen kan ta del av signalspaningsuppgifter parallellt med en förundersökning för att använda dem i sitt underrättelsearbete.

Krypterad kommunikation

Tiden då möjliga mordplaneringar och spioners strategiplägg skedde mellan fasta telefoner eller möjlichen en telefonkiosk (den sista fanns i Uppsala och försvann 2015) är sedan länge svunnen. Teknikutvecklingen har tagit stora steg. Det har de som vill skada Sverige och demokratin också. I dag sker den typen av kommunikation ofta i olika digitala tjänster och appar. Och lika ofta är den krypterad och anonymiseras. Av den internettrafik som brottsbekämpande myndigheter fått tillstånd av domstol att avlyssna, så är över 90 procent krypterad. I november 2017 lade en utredning fram ett förslag om hemlig dataavläsning, vilket skulle ge Säkerhetspolisen möjlighet att ta del av den här typen av kommunikation innan den krypteras.

Droppen som urholkar stenen

Så vill extremistmiljöerna tysta samhället

” *Det är allas vårt
ansvar att bemöta
och ifrågasätta de
budskap som
extremistmiljöerna
sänder.*

Ahn-Za Hagström

*Tre extremistmiljöer som har som mål att ändra samhällsordningen.
 Förutom attentatshotet finns också ett mer långsiktigt hot mot demokratin,
 och extremistmiljöernas metoder riskerar att tysta samhället.*

– När man pratar om hotet från extremistmiljöerna blir det lätt att fokus hamnar på attentatshotet och att hotet från den våldsbejakande islamistiska miljön därmed alltid är störst. Men hotet mot demokratin består av mer än terrorattentat. Hotet är en fråga om mot vem eller vilka, och när, säger Säkerhetspolisens seniora analytiker Ahn-Za Hagström.

Även om vit makt-miljön och den autonoma miljön också har förmåga att begå terrorbrott, så är den våldsbejakande islamistiska miljön det största hotet utifrån ett attentatsperspektiv. Men hotet från vit makt-miljön och den autonoma miljön är mer långsiktigt. Aktörerna vill diktera villkoren för vilka som får höras och synas och samtidigt hålla den egna gruppen utanför samhället.

– Verksamheten i vit makt-miljön och den autonoma miljön handlar i mindre utsträckning om storskaliga, grova våldsbrott med stora skadefall utan mer om att systematiskt använda våld, hot och trakasserier för att avskaffa eller ändra vårt demokratiska styrelseskick, säger Ahn-Za Hagström.

Brottsligheten avgör

– Precis som den våldsbejakande islamistiska miljön vill dessa aktörer påverka vårt sätt att leva, hur vi sköter vårt arbete och utför våra upp-

drag. Deras metoder riskerar att tysta samhället eftersom de signalerar att engagemang i en viss fråga eller organisation eller att tacka ja till ett visst jobb innebär att du kommer att utsättas för hot, trakasserier och ibland skadegörelser och våld.

Det är brottsligheten som gör att Säkerhetspolisen följer dessa individer – det vill säga avsikten att förändra samhället med andra metoder än de inom ramen för det demokratiska systemet. Inför valåret 2018 räknade Säkerhetspolisen med ett ökat antal aktiviteter bland de aktörer som vi har i uppdrag att följa. Det gällde framför allt vit makt-miljön och den autonoma miljön, men även enskilda aktörer som av olika skäl – inte nödvändigtvis ideologiska – närmar sig Säkerhetspolisens skyddspersoner.

Extremister fick genomslag

– Det hänger ihop med att våra politiker syns och hörs mer under ett valår, och att den stora mängden offentliga möten skapar tillfällen för människor att ta kontakt på ett sätt som kan vara eller upplevas som hotfullt.

De aktiviteter som genomfördes inför och under valet låg inom ramen för Säkerhetspolisens bedömningar.

– Men det som förväntade var i vilken utsträckning den vit makt-orga-

nisation som ställde upp i årets val lyckades påverka i det offentliga samtalet och få stort genomslag i den mediala bevakningen. Trots att långt ifrån allt de gjorde var brottsligt, så lyckades de med hjälp av sitt skrämselkapital att ta plats i media och påverka samhällsdebatten, säger Ahn-Za Hagström.

Tuffare tonläge

Hon noterar också att det hårdare debattklimatet under valrörelsen flyttade fram gränserna för vad som är ok att säga. Något som enligt Ahn-Za Hagström påverkar miljöerna på så sätt att de försöker vara extrema i ett redan hårt normalläge.

– Det är allas vårt ansvar att bemöta och ifrågasätta de budskap som extremistmiljöerna sänder. Säkerhetspolisen skyddar demokratin, men vi har alla ett ansvar att värna den.

Lösare kanter

De senaste åren har extremistmiljöernas verksamhet förändrats. Gränsen mellan de aktörer som Säkerhetspolisen följer och ideologiskt motiverade aktörer som agerar på sätt som inte faller inom ramen för Säkerhetspolisens uppdrag kan på sikt komma att suddas ut.

– Brotten begås inte nödvändigtvis av en gärningsperson som är medlem

Det är en extremistmiljö

Med extremistmiljö avser Säkerheitspolisen individer, grupper och organisationer som hålls samman av en ideologi och betraktas som våldsbejakande genom att de utifrån denna förespråkar, främjar, eller utövar våld, hot, tvång eller annan allvarligt brottslighet för att uppnå förändringar i samhällsordningen; påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller hindra enskilda individer från att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter.

Utgångspunkten är således synen på brott som en legitim och nödvändig del av den ideologiska (politiska eller religiösa) kampanjen, det vill säga att det är ofrånkomligt att andra mänskors fri- och rättigheter ibland kränks för att nå målet.

Säkerheitspolisens uppdrag omfattar de grova eller systematiska brott som riktas mot våra grundläggande demokratiska funktioner i syfte att ändra samhällsordningen.

I dagsläget rör det sig huvudsakligen om tre extremistmiljöer: den autonoma miljön, vit makt-miljön och den våldsbejakande islamistiska miljön.

Vi behöver öka vår kunskap om hur extremism fungerar för att rättsvårdande myndigheter och andra aktörer i samhället tillsammans ska kunna motverka den våldsbejakande extremismen, säger Ahn-Za Hagström.

i en organisation, utan tillhörighet och delaktighet uttrycks på andra sätt. Den ideologiskt motiverade brottsligheten har blivit lösare i kanterna, det vill säga att när något utförs och mot vad beror på andra omständigheter eller tillfälligheter än den organisatoriska tillhörigheten.

Ahn-Za Hagström bedömer att den här utvecklingen kommer att fortsätta de kommande åren och menar

att ideologin kan komma att få större betydelse som sammanhållande faktor än den organisatoriska tillhörigheten. Grupperingars och organisationers roll blir i så fall huvudsakligen att inspirera, vägleda och förmå enskilda individer – inom eller utanför extremistmiljöerna – att göra något mot en viss måltavla, eller i en utpekad riktning, utan att behöva godkännande i förväg.

- Ett tillvägagångssätt där vem som

helst som sympatiserar med en sakfråga, eller utgår från en viss värdegrund, kan begå brott i ett visst aktionsnamn kommer att öka komplexiteten i Säkerheitspolisens uppdrag ytterligare. Det kommer också att ställa högre krav på samverkan mellan såväl rättsvårdande myndigheter som andra samhällsaktörer, säger Ahn-Za Hagström.

NMR demonstrerar under Almedalsveckan i Visby.

Foto Fredrik Persson/TT

Sammandrabbning mellan polis och autonoma demonstranter den 25 augusti 2018 i Stockholm.

Ideologiskt motiverade brott – begås för att ändra samhällsordningen

Detta är ideologiskt motiverade brott

Ideologiskt motiverade brott är brott som till exempel begås av politiska skäl eller utifrån en religiös övertygelse – ofta kopplat till en konflikt, en sakfråga eller situation som uppfattas som orätvis.

Säkerhetspolisen arbetar med att förebygga och förhindra sådana brott som riktas mot våra grundläggande demokratiska funktioner för att påverka beslutsfattandet eller myndighetsutövningen eller som omfattas av lagstiftningen om terroristbrott. Det gäller oavsett vilken ideologisk bevekelsegrund, alltså vilken politisk inriktning eller religiös uppfattning, aktörerna har. Det kan röra sig om att skapa rädsla hos befolkningen, tvinga fram åtgärder som annars inte skulle vidtas eller på annat sätt skada grundläggande samhällsstrukturer. Det kan också röra sig om rekrytering, finansiering och utbildning i syfte att begå terroristattentat. Om ett brott ska bedömas som terroristbrott eller inte beslutas av åklagare och ytterst av domstol.

De begår brotten

Merparten av de som anser att brottsliga metoder är ofrånkomliga för att förändra samhället ingår i någon av de tre extremistmiljöerna: den våldsbejakande islamistiska miljön, vit makt-miljön och den autonoma miljön. Det finns också personer som inte tillhör någon av extremistmiljöerna, men som har samma värdegrund som dessa och som ensamma eller tillsammans med någon säger sig vilja genomföra ett attentat eller begå något annat grovt våldsbrott utifrån denna värdegrund.

Så ser extremisternas strategi ut
Aktörer inom de våldsbejakande extremistmiljöerna använder inte

bara brottsliga metoder. Den ideologiska kampen handlar också om att rekrytera sympatisörer och väcka opinion genom sociala aktiviteter, flygbladsutdelningar och fredliga demonstrationer. Några aktioner är brott av symbolisk karaktär som syftar till att skapa debatt kring en viss fråga. Det kan till exempel röra sig om blockader eller sabotage. I bland görs även den efterföljande rättsprocessen till en del av aktionen. Säkerhetspolisen fokuserar på de grövre brotten som begås för att direkt påverka demokratin. Till dessa hör bland annat attentat och andra våldsbrott, hot och trakasserier. I övriga fall är det Polismyndigheten som agerar.

Så arbetar Säkerhetspolisen mot brottslighet från extremisternas sida

Säkerhetspolisen är en brottsbekämpande myndighet och deltar i det brottsförebyggande arbetet för att hotet från våldsbejakande extremistmiljöer ska minska på längre sikt. För detta behöver alla goda krafter i samhället göra gemensamma ansträngningar. För Säkerhetspolisens del rör det sig i första hand om att sprida kunskap om den våldsbejakande extremismen, hur den fungerar och vilka uttryck den tar sig. Det handlar också om att ge en balanserad bild av vad personer som på olika sätt möter våldsbejakande extremister kan förvänta sig, så att insatser kan göras.

Så förhindras brotten

Genom olika metoder arbetar Säkerhetspolisen för att förebygga och förhindra den ideologiskt motiverade brottsligheten. En metod är att göra bedömningar av vilka mål och på vilket sätt en person, grupp eller organisation kan tänkas agera.

En annan metod att förhindra brott är att Säkerhetspolisen delar med sig av den kunskap som finns till andra myndigheter och samhällsaktörer, så att de tidigt kan upptäcka och reagera på olika företeelser som tyder på en avsikt att begå brott.

Så ser den aktuella hotbilden ut

I dagsläget är Säkerhetspolisens bedömning att ingen av extremistmiljöerna har förmåga att ändra det demokratiska statsskicket som helhet. Den våldsbejakande islamistiska miljön utgör fortfarande det största hotet när det gäller terrorattentat i Sverige, även om vi också bedömer att vit makt-miljön och den autonoma miljön har förmåga att begå brott som skulle kunna omfattas av terrorlagstiftningen. Säkerhetspolisens bedömning av hotet från den våldsbejakande islamistiska miljön görs bland annat utifrån information om personers avsikt att begå brott och antalet individer som attraheras och inspireras av det ideologiska budskapet. De betraktar också hela samhället, alltså alla som inte tror som de, som legitima mål. Även om samma typ av budskap och avsikt finns hos vit makt-miljön och den autonoma miljön, är uppmaningarna inte lika tydliga och sker inte heller i samma omfattning. Vit makt-miljön och den autonoma miljön är främst ett hot mot enskilda individer. Detta eftersom de vid sidan av opinionsbildande yttringar regelbundet och systematiskt begår brott som till exempel våld, hot och trakasserier för att hindra människor från att mötas, utföra sina politiska uppdrag eller sitt arbete och uttrycka sina åsikter. Syftet kan vara att få dem att lämna sitt politiska engagemang, att fatta beslut i en viss riktning eller att inte ta ett visst uppdrag, något som är mycket allvarligt i en demokrati.

Kurdisk YPG-milis skjuter mot IS-styrda drönare i Raqqa, Syrien.

Foto: Goran Tomasevic/TT

Agera på egen hand

Det finns personer som inte tydligt ingår i extremistmiljöerna, men som på olika sätt sympatiserar med dessa eller har samma värderingar och känner sig manade att göra vad de kan för att förändra samhällsordningen eller hörsamma det budskap som tongivande aktörer inom extremistmiljöerna sänder.

Det finns också personer som på egen hand begår attentat eller andra grova våldsbrott på uppdrag av en etablerad organisation, det vill säga där självständigheten är en strategi för att försvåra för rättsväsendet att upptäcka dessa aktörer. Ensamgående gärningspersoner utgör alltså ingen homogen grupp. Tillvägagångssättet kan inte heller tillskrivas en viss ideologi utan har historiskt sett använts av alla de tre extremistmiljöerna.

Det finns också personer som på egen hand begår samma typ av brott mot liknande mål och med i stort sett samma metoder utan att det finns någon ideologisk bevakelsegrund.

De som rest till konfliktområden

Sedan 2012 har cirka 300 människor rest från Sverige till konfliktområden för att ansluta sig till en organisation, tränas för strid eller ingå i ett stridande förband. Majoriteten av dessa har rest till konfliktområdet Syrien/Irak för att på olika sätt stödja Islamiska staten (IS) eller Al Qaida-relaterande grupperingar.

Flera har återvänt eller avser återvända till Sverige eller andra delar av Europa. Eftersom de kan ha fått nya kunskaper och färdigheter, ökat acceptansen för våldsanvändning – och kanske även avsikten att begå attentat – är dessa personer av intresse för Säkerhetspolisen.

Intresset för återvändare beror också på att de kan ha breddat sitt kontaktnät eller ha fått viss status bland andra våldsbejakande extremister, något som innebär att de kan komma att ha nyckelroller i terrorsammanhang.

Några av de som rest har också gjort sig skyldiga till brott. Det gäller till exempel de som rest för att begå allvarlig brottslighet till stöd för våldsbejakande islamistisk extremism från och med den 1 april 2016 då den så kallade resandelagstiftningen trädde i kraft. Det finns också de som kan misstänkas ha gjort sig skyldiga till krigsbrott. Sådana brott hanteras av Polismyndigheten.

De som återvänder från konfliktområden

Givetvis återvänder inte alla från en konfliktzon med en avsikt att begå attentat eller andra terrorrelaterade brott. Några av de som återvänder är besvikna på IS och sin vistelse i krigsområdet, medan andra är traumatiserade av sina upplevelser – oavsett om de själva deltagit i strid eller inte.

Varje återvändare bedöms individuellt av Säkerhetspolisen: finns det anledning att anta att brott har begåtts så inleds en förundersökning och förhör hålls. Även om förundersökning inte inleds, bedöms alla återvändares avsikt och förmåga att begå terroristbrott eller grova våldsbrott.

I de frivilliga samtalena som hålls uppmärksammas också om personerna ger uttryck för att vilja lämna den våldsbejakande extremismen bakom sig. Då kan Säkerhetspolisen överlämna information till Polismyndigheten och se till att personerna och deras familjer uppmärksammas vidare av andra delar av samhället. I fall där barn riskerar att fara illa, gör Säkerhetspolisen en orosanmälan (så kallad SoL 14) till socialtjänsten.

Författningsskydd

– så fungerar det

Säkerhetspolisen ska förebygga och förhindra ideologiskt motiverade brott som hotar våra grundläggande demokratiska funktioner. Uppföljningen av aktörer som med brottsliga metoder vill ersätta vårt nuvarande styrelseskick med en annan form av styre finns, oavsett om de bakomliggande orsakerna är religiösa eller politiska.

Ändamålet helgar medlen

De aktörer som för närvarande är mest benägna att använda våld, hot och trakasserier mot våra grundläggande demokratiska funktioner finns inom – eller i utkanten av – vit makt-miljön och den autonoma miljön. Det kan till exempel handla om att få politiker att lämna sina uppdrag, myndighetsföreträdare att fatta vissa beslut eller hindra människor från att mötas eller föra fram sina åsikter.

Eftersom det enligt aktörerna handlar om att göra samhället bättre för alla – eller åtminstone för dem som aktörerna inkluderar i den gemenskap de konstruerar – är uppfattningen att ”ändamålet helgar medlen”.

Våldet, hoten och trakasserierna riktas inte enbart mot samhällsförträdare inom ramen för deras yrke eller uppdrag, utan också mot enskilda personer så att deras grundlagsfästa fri- och rättigheter kränks. I förlängningen skadar dessa angrepp demokratin eftersom aktörerna på så vis dikterar villkoren för vem som ska få uttrycka sin åsikt eller engagera sig politiskt eller i en viss sakfråga.

Styrta av svenska händelser

Många av vit makt-miljöns och den auto-

noma miljöns brott är händelse-styrda, det vill säga de genomförs som reaktioner på politiska förslag, myndighetsbeslut eller aktiviteter som meningsmotståndare genomför. I första hand är det inrikespolitik som driver aktörerna inom nämnda miljöer, även om aktionerna ibland sker med anledning av internationella händelser eller som protest mot internationella samarbeten.

Även om vit makt-miljön och den autonoma miljön i första hand utgår från svenska förhållanden, finns utländska kopplingar och ett visst engagemang i internationella frågor – inte minst mellan extremistmiljöerna i de nordiska länderna. Dessutom sprids kunskap och lärdomar på olika sätt mellan likasinnade i Europa, något som ibland resulterar i gemensamma kampanjer eller aktioner. För att kunna bedöma brottsutvecklingen och öka kunskapen om hur aktörerna agerar, samverkar Säkerhetspolisen också internationellt i de här frågorna.

Systematiska brott och myndighetssamverkan

En stor del av Säkerhetspolisens arbete sker i nära samverkan med Polismyndigheten, där information och bedömningar delas för att exempelvis skyddet kring en viss händelse ska kunna dimensioneras på bästa sätt. Samarbetet omfattar också att förhindra aktörernas tillgång till vapen och sprängmedel. Det görs för att förhindra att våldet trappas upp, men också för att det inom extremistmiljöerna finns aktörer som är beredda att begå grova våldsbrott som skulle kunna utgöra terrorattentat.

Kontraterror

– så fungerar det

Eftersom många av de brott som vit makt-miljön och den autonoma miljön begär, sett till varje enskilt fall, inte når så högt på straffskalan (även om det i flera fall rör sig om grova våldsbrott) sker samverkan med åklagare och polis för att, när så är fallet, visa att brotten begås systematiskt. Brotten begås alltså som en del av ett större sammanhang och har ett högre syfte.

Uppmärksamhet ger skrämselkapital

Överlag är våldsbrott mot grundläggande demokratiska funktioner relativt ovanliga i Sverige. Merparten av de aktiviteter som genomförs av vit makt-miljön och den autonoma miljön är opinionsbildande och består av flygbladsutdelningar, torgmöten och manifestationer. Men i anslutning till dessa begås ofta olika typer av ideologiskt motiverade brott. Även detta illustrerar komplexiteten i Säkerhetspolisens arbete eftersom det ibland rör sig om aktörer som anser att brottsliga metoder är nödvändiga samtidigt som de deltar i politiska församlingar – och inte ser någon motsättning i detta. En ökad synlighet bidrar också till att människors upplevelse av vilket hot extremistmiljöerna utgör ökar, något som också leder till att de får ett skrämselkapital. Det gör att de inte alltid behöver begå brott för att uppfattas som hotfulla och därmed påverka människor i deras uppdrag, yrkesutövning eller upplevda möjlighet att utöva sina grundlagsfästa fri- och rättigheter, något som i förlängningen är ett hot mot demokratin.

Säkerhetspolisens uppgift är att förhindra att terrorattentat begås i Sverige, men också att motverka brott och verksamhet som stödjer terrorism – till exempel finansiering, logistisk, utbildning eller rekrytering. Målsättningen är att förhindra terrorrelaterad brottslighet i ett så tidigt skede som möjligt, oavsett vilken ideologisk bevekelsegrund aktören har.

Mellanösternkonflikten drivande

Den pågående konflikten i Mellanöstern fortsätter att vara den mest hotdrivande faktorn för aktörer inom den våldsbejakande islamistiska miljön. Att IS- och Al Qaida-inspirerade grupper lider militära motgångar och trycks tillbaka i Mellanöstern kan exempelvis påverka strategier och måltavlor. En del av Säkerhetspolisens arbete består därför av att hämta in information om vad de stridande har för avsikter. För detta är också nationell och internationell samverkan en förutsättning.

Terrorism är en global företeelse, där våldsbejakande extremister använder terrorism som ett sätt att förmå beslutsfattare att vidta – eller avstå från att vidta – en viss åtgärd, exempelvis motverka IS och begränsa dess förmåga. I detta ryms också det övergripande syftet att skapa rädsla hos befolkningen, eftersom människors rädsla kan sätta press på beslutsfattarna i vissa frågor och ställningstaganden.

Komplext kontraterrorarbete
Säkerhetspolisen hanterar en stor mängd information om personer

som uppges vilja ”göra något”. Det beror bland annat på att terrorattentat i dagsläget kan begås mot en mängd olika mål och genomföras på ett stort antal sätt; från stora komplexa sprängattentat med flera gärningspersoner till våldsdåd som genomförs av individer på egen hand och med tämligen enkla medel, utan någon längre planering. Att de agerar ensamma gör dem svårare att upptäcka, bland annat eftersom underrättelsearbete i stor utsträckning går ut på att kartlägga kontakter mellan individer.

Att det för dessa individer också går relativt fort från idé till genomförande bidrar till att Säkerhetspolisens arbete är både svårt och komplext.

Majoriteten av de attentatsplaner som Säkerhetspolisen får kändom om kan avfärdas. För att göra det, krävs dock nästan lika mycket resurser som för att bekräfta informationen så att hotreducerande åtgärder kan vidtas. All information analyseras och bedöms, hur osannolik den än verkar vid första anblick. Säkerhetspolisen tar inga risker när det gäller människoliv.

Stoppa spridning av massförstörelsevapen

Varje år görs illegala försök att köpa och få tag på produkter och kunskap i Sverige – med syftet att användas i andra läanders massförstörelsevapenprogram. Säkerhetspolisens uppdrag är att motverka detta. En effektiv metod i arbetet är, förutom ett intensivt underrättelsearbete, riktade informationskampanjer.

Sverige arbetar för begränsad tillgång till och spridning av massförstörelsevapen, det vill säga kärnvapen, biologiska och kemiska vapen samt vapenbärare, som ballistiska robotar. Därför ska produkter och kunskap förhindras från att föras ut ur landet och vidare till andra stater som vill komma åt dessa. I Säkerhetspolisens uppdrag ingår även att kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära ämnen (CBRNE) kommer i fel händer.

Brotten som ska motverkas
Målet är att förhindra att svenska företag och lärosäten medvetet eller omedvetet bidrar till andra läanders massförstörelsevapenprogram. Större delen av de produkter som behövs för att framställa massförstörelsevapen är inte unika för vapenframställning. De förekommer i flera typer av industrier, för att tillverka helt vanliga civila produkter. Sådana produkter, till exempel vakuumpumpar, kan också användas för att framställa massförstörelsevapen och kallas PDA (Produkter med dubbla användningsområden).

Därför sker brotten här
Sverige har ett öppet forskningskli-

mat med stort internationellt utbyte, vilket gynnar och bidrar till att landet har en framstående position inom en rad teknologiska områden. Detta är mycket positivt, men eftersom spets-teknologi och specialkompetens även kan användas i militärt syfte behöver uppmärksamhet riktas mot vilka som får tillgång till teknologin och kompetensen. Detta, i kombination med den stora exportindustrin, gör att Sverige är attraktivt för länder som vill framställa massförstörelsevapen – både när det gäller produkter och kunskap för såväl tillverkning som utveckling.

Bland de stater som Säkerhetspolisen misstänker har massförstörelsevapenprogram, behöver flertalet kunskap från högre forskning utanför det egna landet. Stater som är i behov av fördjupad kunskap kan skicka forskare från det egna landet till universitet utomlands eller så inleder ett universitet från den staten ett samarbetsprojekt med ett svenskt universitet. Inrikningen brukar då vara områden där kunskapen kan användas för både civilt bruk och till massförstörelsevapenprogram.

Så förhindras brotten
Ett av de viktigaste sätten att före-

bygga spridning av massförstörelsevapen är att ha en aktiv dialog med företag, lärosäten och myndigheter som har produkter, teknologi eller kunskap av betydelse för utvecklingen av massförstörelsevapen.

Många företag är inte alltid medvetna om att de producerar något som kan användas för utveckling av massförstörelsevapen. Säkerhetspolisen besöker därför företag, mässor, branschorganisationer och lärosäten i syfte att minska risken att dessa blir inblandade i anskaffning till program för massförstörelsevapen. Aktuell lagstiftning och vikten av att söka export tillstånd för kontrollerade produkter betonas vid sådana besök. Ibland sker besöken tillsammans med Inspektionen för Strategiska Produkter, Isp.

Säkerhetspolisen samarbetar i icke-spridningsfrågor också med andra myndigheter som Tullverket, Totalförsvarets forskningsinstitut, Strålsäkerhetsmyndigheten och Försvarsmakten. Dessutom deltar Säkerhetspolisen i det internationella arbetet för att förhindra att kunskap eller produkter förs ut från eller via Sverige.

Så sker anskaffningen – ett exempel

Det svenska företaget **Alfapump** är en ledande tillverkare av vakuumpumpar. De kontaktas av företaget **Bravovarb**, beläget i ett land utanför EU. **Bravovarb** önskar inhandla ett antal vakuumpumpar, varvid **Alfapump** söker och beviljas exporttillstånd av exportkontrollmyndigheten. **Bravovarb**, som produkterna har sålts till, är dock enbart en mellanhand. Snart sker en olaglig vidareexport av vakuumpumparna till den egentliga slutmottagaren **C-Ypres** i ett tredje land, som deltar i ett massförstörelsevapenprogram. Detta har eller får det svenska företaget **Alfapump** aldrig information om – men de svenska vakuumpumparna börjar används i en uranrikningsprocess som en del i det aktuella landets mål att slutligen tillverka kärnvapen.

Avbrutna försök under 2018

Under 2018 har Säkerhetspolisen bidragit till att ett antal försök att anskaffa produkter eller kunskap för massförstörelsevapen avbrutits. Målet för Säkerhetspolisen är att fortsätta förhindra anskaffningsförsök och detta sker främst via aktiva åtgärder kopplade till information.

Möjligheterna för Säkerhetspolisen, andra rättsvårdande myndigheter och exportkontrollmyndigheter att upptäcka denna kriminalitet innehåller intensivt underrättelsearbete, delgivning av information och tätt samarbete.

Utlänningssärenden

I Säkerhetspolisens uppdrag ingår att förhindra att individer som är eller kan bli ett säkerhetshot uppehåller sig eller etablerar sig i Sverige. En viktig del av det förebyggande arbetet är Säkerhetspolisens uppdrag inom utlänningslagstiftningen och som remissinstans till Migrationsverket.

Vad innebär det att vara remissinstans?

Förenklat innehåller det att Säkerhetspolisen svarar på en fråga (remiss) från Migrationsverket.

Frågorna rör i första hand ärenden där personer ansökt om uppehållstillstånd eller medborgarskap i Sverige. Det är Migrationsverket som handlägger dessa ansökningar och som ett led i handläggningen ingår att göra en bedömning om personen kan utgöra ett säkerhetshot i Sverige. Migrationsverket har uppdraget, men har inte tillräckligt med information för att göra bedömningen. Därför skickar verket ärendet på remiss till Säkerhetspolisen för att få hjälp med det. Om en person bedöms utgöra ett säkerhetshot kan det vara en grund för att personen inte får uppehållstillstånd eller medborgarskap i Sverige.

När sker en utredning?

En utredning startas då Migrations-

verket uppmärksammar förhållanden eller har information om en person som gör att hon eller han kan vara intressant för vidare granskning. Det kan också vara Säkerhetspolisen som begär att få in ett ärende på remiss med anledning av egen information.

En utredning hos Säkerhetspolisen genomförs endast i de fall där personen befaras vara ett säkerhetshot. Säkerhetspolisen lägger stor vikt vid utredningar som rör ansökningar om svenskt medborgarskap eftersom dessa inte går att återkalla.

Vad tittar man efter i en bedömning?

Säkerhetspolisen bedömer hotet mot Sveriges säkerhet inom områdena terrorism, höger- respektive vänsterextremism och olovlig underrättelseverksamhet. Därför är det först när det finns information om personer kopplade till dessa områden som det blir aktuellt med en utredning. Det är utifrån vad som är känt om perso-

nens bakgrund, kontakter eller egna aktiviteter – i Sverige eller utomlands – som Säkerhetspolisen gör en bedömning om personen kan komma att ägna sig åt säkerhetshotande verksamhet.

Vad sker då bedömningen är klar?

När bedömningen är klar skickar Säkerhetspolisen ett utlåtande (yttrande) till Migrationsverket där det står om Säkerhetspolisen bedömer att personen är ett säkerhetshot eller inte. Det är sedan Migrationsverket som fattar beslut i ärendet. Utöver det som gäller för uppehållstillstånds- och medborgarskapsprocesserna har Säkerhetspolisen även möjlighet att ta till särskilda åtgärder, för att följa upp dem som bedöms vara ett hot men av olika anledningar inte går att utvisa och därför blir kvar i Sverige.

Utveckling under 2018

Samarbete mellan Säkerhetspolisen och Migrationsverket och utveckling av samverkansformer och metoder är ständigt aktuellt. Under de senaste åren har inflödet av remisser till Säkerhetspolisen varit högt – så även under 2018.

Det höga inflödet har främst koppats till den stora ökningen av asylansökningar som kom in till Migrationsverket under 2015. Efter 2015 har både Säkerhetspolisen och Migrationsverket intensifierat arbetet med att utveckla metoder och ruti-

ner för att dessa ska bli mer effektiva utan att göra avkall på rätts-säkerhet och kvalitet. Detta sker för att bibehålla förmågan att identifiera potentiella säkerhetshot bland det ökade antalet ärenden.

Foto Fredrik Sandberg/TT

Vilka möjligheter har Säkerhetspolisen att ingripa mot personer som utgör ett säkerhetshot?

Inom ramen för uppdraget att förebygga och förhindra att brott som kan skada Sverige och vår demokrati begås använder Säkerhetspolisen de lagar och regler som finns. Säkerhetspolisen har, enligt bland annat lagen om särskild utlänningkontroll (LSU), möjlighet att vidta särskilda åtgärder för att följa upp och ta individer i förvar som bedöms utgöra ett hot mot Sverige.

Lagen ger möjlighet för Säkerhetspolisen att lämna in en ansökan till Migrationsverket om att utvisa en person. Generellt när det gäller LSU kan Säkerhetspolisen fatta ett tillfälligt beslut om att en person ska tas i förvar. Migrationsverket och regeringen prövar om åtgärden ska bestå eller inte.

Uppehållstillstånd

Under 2018 har Säkerhetspolisen mottagit 762 ärenden om uppehållstillstånd på remiss.

Medborgarskap

Under 2018 har Säkerhetspolisen mottagit 2 604 ärenden om svenskt medborgarskap, tagit in 377 ärenden på remiss och lämnat erinran i 56 ärenden.

Lagstiftning

Lagstiftning som styr Säkerhetspolisens arbete med utlänningsärenden:

- Utlänninglagen
- Lagen om svenskt medborgarskap
- Lagen om särskild utlänningkontroll

Vägen in i Ingenting

För fem år sedan hade Säkerhetspolisen drygt 1 000 medarbetare. I dag är antalet medarbetare inom vitt skilda professioner 1 400 – och de ska bli ännu fler.

– Att nya kollegor får bästa tänkbara mottagande är oerhört betydelsefullt. Samtidigt är det lika viktigt att Säkerhetspolisen behåller de kompetenta medarbetare vi redan har, säger Charlotte von Essen, biträdande säkerhetspolischef.

Att börja rekryteringsresan mot en tjänst – oavsett vilken – vid Säkerhetspolisen liknar ingen annan resa. Till att börja med är myndigheten den enda där samtliga medarbetare är säkerhetsklassade, vilket i sig ställer speciella krav på både de som vill arbeta här och på rekryteringsprocessen.

– Registerkontrollen av den som vi vill rekrytera är en del av säkerhetsprövningen som kommer sent i processen. Innan dess är det en rad steg som en sökande måste passera, säger Charlotte von Essen.

Det första är så klart att skriva en ansökan som leder till intervju. Men den som söker ska undvika att berätta för omgivningen att personen sökt jobb här hos Säkerhetspolisen.

– Förklaringen är enkel. Det finns tjänster här som omfattas av olika typer av sekretess. Och det är inte ovanligt att våra medarbetare arbetar på en rad olika tjänster över tid, säger Charlotte von Essen.

Många av våra medarbetare finns på sociala medier

Fyra av fem svenskar använder sig idag av sociala medier. Kan jag söka en tjänst på Säkerhetspolisen om jag finns på Facebook, Linkedin eller Twitter?

– Självklart. Många av våra medarbetare finns på sociala medier men de överväger hela tiden hur de exponerar sig, säger Charlotte von Essen.

Tester och samtal

Väl på en första intervju väntar en längre och väl förberedd intervju med rekryterande chef och möjligent möten med potentiella kollegor, liksom en rad arbetspsykologiska och begåvningsrelaterade tester. Och de testerna måste, oavsett vilken tjänst det handlar om, passeras med godkänt resultat. Annars avbryts rekryteringsprocessen.

– Testerna finns för att bedöma vilka sårbarheter den sökande kan tänkas ha, säger Charlotte von Essen.

En annan del av bedömningen av

Från A till Ö

Några av de yrkeskategorier som arbetar vid Säkerhetspolisen eller som behövs: Administratörer, analytiker, drifttekniker, ekonomer, ingenjörer, jurister, kommunikatörer, psykologer, lås- och larmtekniker, nätverkspecialister, poliser, spanare, statsvetare, systemutvecklare, underrättelsehandläggare, utredare och översättare.

Lediga jobb annonseras på sakerhetspolisen.se

Foto: Jan Erik Henriksson/TT

Charlotte von Essen

den sökande står en beteendevetare för: alla kandidater genomför ett längre samtal med en psykolog.

– Det är också för att kunna utvärdera hur stabil och sårbar personen som sökt jobb här är, säger Charlotte von Essen.

Nya vägar att hitta medarbetare
För att hitta kandidater som vill arbeta med att skydda Sverige och demokratin, måste Säkerhetspolisen konkurrera med den övriga arbetsmarknaden, där kandidaterna ofta är mycket eftertraktade.

Hur ska Säkerhetspolisen lyckas i den rekryteringskampen?

– Dels genom att visa att vi är en modern och bra arbetsgivare med goda möjligheter till karriärutveckling, dels genom att visa på vilka spännande uppgifter du kan få arbeta med hos oss i och med vårt unika uppdrag. Ett sätt att hitta morgondagens medarbetare är att vi kommer vara mer offensiva på arbetsmarknadsdagar och liknande. Där finns ofta kompetensen vi söker, säger Charlotte von Essen.

Som ett led i det arbetet medverkade Säkerhetspolisen för första gången vid KTH:s årliga arbetsmarknadsmässa i november. Under två dagar kunde de över 12 000 besökarna testa om lösenordet till deras mejladress fanns med i de läckta databaser som florerar på internet liksom försöka lösa olika typer av kryptoutmaningar.

Det väcker ibland viss munterhet att en av Sveriges hemligaste myndigheter ligger i ett område som heter Ingenting, men här finns en historisk förklaring: här låg tidigare Ingentingskogen och torpet Ingenting, som bland annat beboddes av bildhuggaren Johan Tobias Sergel och skalden Carl-Michael Bellman.

Produktion: Säkerhetspolisen

Grafisk formgivning: Yours kommunikationsbyrå

Tryck: Stibo Graphic A/S, Horsens Danmark

ISBN: 978-91-86661-15-4

Beställning: Publikationen kan laddas ned från www.sakerhetspolisen.se och beställas via sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se

Illustration:

Omslag och sidorna: 5, 9, 10, 13, 36, 37, 41, 45, 52 och 64: Fredrik Tjernström

Sidorna 54 och 56: Michel Ducourneau

Sidorna 14, 15, 20, 21 och 33: Shutterstock

Foto:

Sidorna 3, 4, 8, 11, 17, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 38, 42, 46, 53, 54, 55, 58 och 71: Magnus och Jennifer Glans/Svartpunkt

Sidorna 8, 9, 12, 34, 48, 49, 50, 60, 61, 63, 69 och 70: TT

Sidorna 7, 8, 10, 11, 13 och 71: Säkerhetspolisen

Sidorna 34, 35 och 67: Shutterstock

Sidan 11: Försvarsmakten/Dag Enander

Infografik: Patrik Öhman/Yours kommunikationsbyrå

Anteckningar

Anteckningar

Säkerhetspolisen arbetar med att förebygga och avslöja brott mot Sveriges säkerhet,
bekämpa terrorism och skydda den centrala statsledningen.

Det gör vi för att skydda det demokratiska systemet, medborgarnas
fri- och rättigheter samt den nationella säkerheten.

Säkerhetspolisen

Box 12312, 102 28 Stockholm
Tfn 010-568 70 00, fax 010-568 70 10
E-post sakerhetspolisen@sakerhetspolisen.se
www.sakerhetspolisen.se